दाखल अंक	शिर्षक	ग्रंथकार	विषय	विस्तार (पुर्ण/ अपूर्ण)	टिकाकार	आकार	पृष्ठे	लिपी	सामग्री	Lines per page	Letters per line	Condition & age (शके/विक्रम सवंत)	Additional Particulars / Remark
M-2551	धर्मपुराण		धार्मिकशास्त्र	पूर्ण		3/5	35	संस्कृत	कागद	10	22		

धर्मे प्रश्न

श्रीशिवायगुरवेनमः ॥ हरिः ॐ ॥ पाणिग्रहणाद
धिगृहमेधिनोर्व्रतं कालयोर्भोजनमतृप्तिश्चान्नस्य पा।
दंपति र्वसु चोभयोरुपवास औपवस्तमेव कालांतरे भोजनं सायंप्रातर
तृप्तिश्चान्नस्य यच्चैनयोः प्रियं स्यात्तदेतस्मिन्नहनि
भुंजीयातामधश्च शयीयातां मैथुनवर्जनं च श्वोभू दिवाऽनश्नन्
ते स्थालीपाकस्तस्योपचारः पार्वणेन व्याख्यातो नित्यं
लोक उपदिशंति यत्र क्व चाग्निमुपसमाधास्यन्स्या
त्तत्र प्राचीरुदीचीश्च तिस्रस्तिस्रो रेखा लिखित्वाद्भिर
वोक्ष्याग्निमुपसमिंध्यादुत्सिच्येतदुदकमुत्तरेण पूर्वे
ण वान्यदुपदध्यान्नित्यमुदधानान्यद्भिररिक्तानि स्यु

ग्रामेधियिनोव्रंत्तमहन्यसंवेदानमतोन्चसंनिपातोदारे
णानुव्रतंचतुर्थ्यःप्रजसलाबोडशीमुत्तरामुत्तरांयुग्मांप्रजा
निश्रेयसमत्तुगमनइत्युपदिनैसंतराळेपिचदारएव
१ वे ब्रोह्मणवचनाध्यसंवेदानंस्त्रीवासस्तैवसंनिपातस्या
ध्यावेसंनिपातंचैवसहश्याद्योत्ततोनानोदकोपस्पर्श १
नं॥अपिवालेपान्यप्रक्षाल्याचम्यप्रोक्षणमंगानांसर्व
वर्णानांस्वधर्मानुष्ठानेपरमपारी॥ ~~ ॥मितंसु
खंततःपरिवृत्तौकर्मफलशेषेणजातिंरूपवर्णबं
लंमेधांप्रसंद्रव्याणिधर्मानुष्ठानमितिप्रतिपद्यतेत
स्यकवदुन्मयोलौकिकयोःसुखएववर्तनेयथोघम्भिव

नस्पतीनां बीजस्य क्षेत्रकर्मविशेषे फलपरिवृद्धिरे
वमेतेन दोषफलपरिवृद्धिरुक्ता स्तेनोभिशस्तो ब्राह्मणो
राजन्यो वैश्यो वा परस्मिंल्लोके परिमिते निरये वृत्ते जाय
न्ते चांडालो ब्राह्मणः पौल्कसो राजन्यो वैणो वैश्य एतेना
न्ये दोषफलैः कर्मभिः परिध्वंसा दोषफलासु योनि
षु जायंते वर्णपरिध्वंसायां यथा चांडालोपस्पर्शने
संभाषायां दर्शने च दोषः तत्र प्रायश्चित्तमवगाहनम
पामुपस्पर्शने संभाषायां ब्राह्मणसंभाषा दर्शने ज्यो
तिषां दर्शनं ॥२॥ द्वितीयप्रश्ने प्रथमः पटलः ॥१॥६॥
वैश्वदेविकः ॐ आर्याः प्रयता वैश्वदेवेन्नसंस्कर्तारः स्युर्भाषांका

संक्षवथुमित्सनिमुखोनवर्जयेत्केशानंगंवासश्चा
लन्यापउपस्पृशेदायोधिष्ठितावाशूद्राःसऽस्कर्तार
२ स्युस्तेषाऽंसएवाचमनकल्पोधिकमहरहःकेशश्म
श्रुलोमनखवापनमुदकोपस्पर्शनंचसहवाससापि
वासमीष्वेवपर्वसुवावपेरन्नूपरोक्षमंनऽसऽस्कृतम
ग्नावधिश्रित्याद्भिःप्रोक्षेत्तद्देवपवित्रमित्याचक्षतेसि २
द्धेनेतिष्ठभूतमितिस्वामिनेप्रब्रूयात्तत्सुभूतंविराडंनं
तन्माक्षायीतिप्रतिवचनोग्रहमेधिनोयदशनीय
स्यहोमाबलयश्चस्वर्गपुष्टिसंयुक्तास्तेषांमंत्राणा
मुपयोगेद्वादशाहमधःशय्याब्रह्मक्षारलवणवर्जं
चर्य

नं चोत्तमस्यैकरात्रमुपवासो बलीनां तस्य तस्य देशे
संꣳस्कारो हस्तेन परिमृज्यावोक्ष्य न्युप्य पश्चात्परिषे
चनं सोपासने पचने वा षड्भिराद्यैः प्रतिमंत्रꣳ हस्ते
न जुहुयादुत्तरतः परिषेचनं यथापुरस्तादेवं बलीनां
देशे देशे समवेतानाꣳ सकृत्सकृदंते परिषेचनꣳ
सति सूपसंꣳसृष्टेन कार्योऽपरेणाग्निꣳ सप्तमा
ष्टमाभ्यामुदगपवर्गमुदधानसंनिधौ नवमेन म
ध्येऽगारस्य दशमैकादशाभ्यां प्रागपवर्गमुत्तरपूर्व
देशेऽगारस्योत्तरैश्चतुर्भिः ॥ शय्यादेशे काम
लिंगेन देहल्यां मंतरिक्षलिंगेनोत्तरेणापिधान्या

मुत्तरैर्ब्रह्मसदने दक्षिणतः पितृलिंगेन प्राचीनावी
सवाचीनपाणिः कुर्याद्दोदउत्तरो यथादेव। ताभ्य
स्तयोर्नानापरिषेचनं धर्मज्ञो दानक्रमेवोत्तमेन वै
हायसं यएतानव्यग्रो यथोपदेशं कुरुते निसःस्व
र्गः पृथिव्यां गंध देयमतिथीनेवागन्तोजये द्वा ला
न्यद्यां रोगसंबंधाएं स्त्रोश्चांतर्वलीः कालेस्वामि
नावंनार्थिनिंनप्रत्याचक्षीयातामजावेन्द्रभिरुदकं
त्रणानिकल्पा। णीवागि तानि वैसतो गारेन क्षी से
यंते कदाचनेसेवंरत्तावनंनलोकौजवत्तोबाह्मणा
ग्रानधीयानायासनमुदकमन्नमितिदेयं न प्रत्युतिरे

दक्षिणादानायैवोत्तिष्ठेद्दक्षिणाध्यश्चेद्राजन्यवैश्यौचशू
द्रमभ्यागतंकर्मणिनियुंज्यादथास्मैदद्याद्दासावारा
जकुलादाहृत्यातिथिवच्छूद्रंपूजयेयुर्नित्यमुत्तरंवा
सःकार्यमपिवासूत्रमेवोपवीतार्थेयत्रन्तुज्यतेतस्य
मूल्यनिर्दिश्यावोक्ष्यतंदेवनाममन्त्रेभ्योलोपान्संहृष्याद्भिः
सऽंसऽज्योत्तरतस्तुचोदेतोरुद्रायनिनयेदेवंवास्तुशि
वंभवतिब्राह्मणआचार्यस्मर्यतेआपदिब्राह्मणेनरा
जन्यवैश्येवाध्ययनमनुगमनंपश्चात्ततऊर्ध्वंब्राह्म
णएवाग्रगतोस्यात् ॥४॥ सर्वविद्यानामप्युपनिषदो
मुपाकृत्यानध्ययनतदहरधीत्याचाविप्रक्रमणं

सद्योयदिहरेत्तगुरोः समीक्षायाꣳ स्वाध्यायमधीय
कामंगच्छेदेवमुन्नयोः शिवंत्रवर्त्तिसमावृत्तंचेदाचा
र्यौभ्यागच्छेत्तमन्तिसुखोभ्यागम्यतस्योपसंग्रहणन
४ बीजस्समानउदकमुपस्पृन्गोगुरस्तस्योपस्थाप्यय
थोपदेशंपूजयेदासनेनशायनेनक्ष्येणोज्येवा।ससि ४
वासंनिहितेनिहीनतरवृत्तिःस्यात्तिष्ठंसव्येनपाणि
नानुगृह्याचार्यमाचमयेदन्यंवासमुदित्तꣳस्थानास
नचंक्रमणास्मित्तेषनुचीकीर्षन्नसंनिहितेमूत्रपुरी
षवातकर्मोच्चैर्भाषाहासष्टीवनदेतस्फवननिश्वंख
णसुक्षेपणताडननिष्ठ्यानीतिदारेप्रजायांचोपस्प

र्नेनत्नाषाविस्वंभापूर्वाः परिवर्जयेद्याक्येनवाक्यस्यप्र
त्तीघातमाचार्यस्यवर्जयेच्छ्रेयसांचसर्वज्ञत्नपरीवादाक्रो
शाएंश्च विद्यपाचविद्यानांययाविद्ययानविरोचेत्तपुन
राचार्यमुपेत्यनियमेनसाधयेद्दुपाकर्णाद्योसर्जनादध्या
पयितुर्नियमोलोमसंहरणमांसश्राद्धंमैथुन
मितिचवर्जयेद्देवाजायांयथागमंशिष्येभ्योविद्या
संप्रदानेनियमेषुचयुक्तःस्यादेवंवर्त्तमानःपूर्वापरांसं
बंधानात्मानंचक्षेमेयुनक्तिमनसावाचाप्राणेनचक्षु
षाश्रोत्रेणहकशिश्नोदरारंनणानात्माचानूपरीर
जानोमन्तहायकल्पते।।५।।६।।इतिद्वितीयपटलः।।२

जात्याचारसंपन्नायधर्मार्थमागतमग्निमुपसमाधाय
जातिमाचारंचपृच्छेत्साधुतांचेत्प्रतिजानीतेग्निरूपद्रष्टा
वायुरूपश्श्रोतादित्योनुख्यातासाधुतांप्रतिजानीतेसाध्व
५ स्माऽस्तुवितथ. एषएनसइत्युक्त्वानास्तुप्रतिपद्येताग्नि
रिवज्वलन्नतिथिरभ्यागच्छतिधर्मेणवेदानामेकैकां ५
शाखामधीत्यश्रोत्रियोभवतिस्वधर्मयुक्तंकुटुंबिनम
भ्यागच्छतिधर्मपुरस्कारोनान्यप्रयोजनःसोतिथिर्भ
वतितस्यपूजायांशांतिःस्वर्गश्चतमभिमुखोभ्याग
म्ययथावयःसमेत्यतस्यासनमाहारयेच्छक्तिविषयेना
बहुपादमासनंभवतीत्येकेतस्यपादौप्रक्षालयेच्छूद्र

मिथुनाविये केन्यतरोभिषेचनेस्यात्तस्योदकमाह
रयेन्नमन्नयेनेसेकेनोदकमाहारयेदसमावृत्तोध्ययना
सांवृत्तिश्चात्राधिकासाहयितातर्पयेद्रसैर्भक्ष्यैरद्भि
रवशाद्भैर्नेसावसथंदद्यादुपरिशय्यामुपस्तरणमुप
धानंसावस्तरणमभ्यंजनंचेसमसंस्कृत्तोरमाद्रू
यज्ञी।हीनसवान्वातदर्थानिर्येपेदुयतांन्यनान्यवेक्षे
तेदंजत्याऊइदस्मिमित्तिवस्त्यउध्यरेसेचब्रूयादिषंदि
षतोवानांनमश्रीयाद्दोषेणवामीमांसेमानस्यमी
मांसितस्यचापापंनंहिसततस्यजक्षयतीतिवि
ज्ञायते॥६॥॥७॥सएषःप्राजापत्यःकुटुंबिनोयज्ञोनि

य। प्रततो योतिथीनामग्निः स आहवनीयो यः कु
टुंबे स गार्हपत्यो यस्मिन्पच्यते सोन्वाहर्यपचनः तूर्जं
पुष्टिं प्रजां पशून् निष्टापूर्तमिति ग्रहाणामश्नाति यः
६ पूर्वोतिथेरश्नाति प यदुपसेचनमंनमग्निष्टोमसं
मित॰ सर्पिषोक्थ्यसंमितं मधुनातिरात्रिसमितंमा ६
॰सेन द्वादशाहसंमितमुदकेन प्रजावृद्धिरायुष
श्च प्रिया अप्रियाश्यातिथयस्वर्गलोकं गमयंतीतिवि
ज्ञायते स यस्मान्न मध्यंदिने सायमिति ददातिस व
नान्येवतानि निरं वंतियदनुत्तिष्ठ सुंदचस्यप्रसेवतद्व यु
सांहुपतिसादक्षिणाप्रदा॰ सायस॰ साधयतिते

विष्णुक्रमान्यदुपावर्तते सोवभृथ इति ब्राह्मणं रा
जानं चेदतिथिरभ्यागच्छेच्छ्रेयसीमस्मै पूजामात्मनः
कारयेत्दाहितग्निं चेदतिथिरभ्यागच्छेत्स्वयमेनम
भ्युपेत्य ब्रूयाद्व्रात्य क्वावात्सीरिति व्रात्योदकमिति व्रात्य
तर्पयन्त्विति पुराग्निहोत्रस्य होमादुपांशु जपे
द्व्रात्य यथा ते मनस्तथास्त्विति व्रात्य यथा ते वशस्तथा
स्त्विति व्रात्य यथा ते प्रियं तथास्त्विति व्रात्य यथा ते निका
मस्तथास्त्विति यस्योद्धृतेष्वहुतेष्वग्निष्वतिथिरभ्या
गच्छेत्स्वयमेनमभ्युपेत्य ब्रूयाद्व्रात्यातिसृज होष्यामी
त्यतिसृष्टेन होतव्यमनतिसृष्टे ऽश्रेयञ्जुहुयाद्दोषं ब्राह्म

ण मोहे करात्रं चेदतिथीन्वासयेत् पार्थिवांल्लोकानभि
जयति द्वितीययांतरिक्ष्यांस्तृतीययादिव्यांश्चतु
र्थ्या परावतो लोकानपरिमिताभिरपरिमि। तोल्लो
७ कानभिजयतीति विज्ञायते स मुदेतश्चेदतिथिर्ब्रु
वाण आगच्छेदासनमुदकमन्नं श्रोत्रियाय ददामी ७
त्येव दद्यादेवमस्य समृद्धं भवति ॥८॥१४॥ तृतीयपट
लः॥३॥८॥ येन कृतावसथस्यादतिथिर्नर्तं प्रसुप्ति द्द
लस चरो हद्यापुरस्ताच्चेदभिवादितः शेषनोज्यतिथी
नाऽ स्यान्नं रसान्नहेतुं जीतानवशेषमतिथिभ्यो ना
साथमभिरूपमन्नं पाचयेत् गोमधुपर्कार्हं वेदाध्या

यः आचार्यर्त्विक्स्नातकोराजावाधर्मयुक्तआचा
र्यायर्त्विजेश्वशुरायराज्ञइतिपरिसंवत्सरादुपतिष्ठ
द्भ्योगोर्मधुपर्कश्चदधिमधुसंसृष्टंमधुपर्कःपयो
वामधुसंसृष्टमलाभउदकंघृतंगोवेदःछंदःकल्पो
व्याकरणंज्योतिषंनिरुक्तंसीक्षाछंदोविचितिरिति
शब्दार्थारंजप्रणांनांतुकर्मणांसमाम्नायसमासो
वेदशब्दस्तत्रसंख्याविप्रतिषिद्धांगानांतुप्रधानैरव्य
पदेशाइतिन्यायविस्समयोयोतिथिंनिरासस्तयत्रग
तेनोजनेस्मरेत् ततोविरम्योपोष्य ॥८।१८॥ श्वोजते
यथामनसंतर्पयिहासंसाधयेध्यानवंतमयानासे

ध्यावं नानुजानीयादितरोप्रतिज्ञायाएं सीम्नो निवर्त्तेत
सर्वान्नू चैश्व देचेज्ञागिनः कुर्वीताश्च चंडोले ज्योनानर्हे
ज्योदेयीं दद्यादिसेकउपेतस्त्रीणामनुपेतस्य चोच्छिष्टं
८ वर्जयेत्सर्वाण्युदकपूर्वाणि दानानि यथाश्रुति विहारये
नियाज्ञात्तिकास्तेषामनुपरोधेन संविज्ञागो विहितः आ
ममोत्मानं ज्ञायां पुत्रं वोपरुंध्यां नत्वेव दासकर्मकरं तथा ८
चात्मनोनुपरोधं कुर्याद्यथा कर्मसु समर्थस्याद्तथा पु
दाहरंति। अष्टौ ग्रासामुनेर्भक्ष्याः षोडशारण्यवासिनः
द्वात्रिंशं शतं गृहस्थस्यापरिमितब्रह्मचारिणः॥ आहि
ताग्निरनड्वांश्च ब्रह्मचारीति च ते त्रयः॥ अश्नंत एव

शिलोञ्छान्यस्यापरिग्रहितमेतान्येव क्षत्रियस्याध्यापन ~~[illegible]~~ अयाजन

सिध्यंतिनैषा २ सिद्धिरनश्नतामिति ॥ गृहस्थो ब्रह्मचा
री वायोनश्नं २ स्तु तपश्चरेत् ॥ प्राणाग्निहोत्रलोपेन ना
वकीर्णि स्याच्चेतु सः ॥ ८ ॥ छ ॥ चतुर्थः पटलः ॥ ४ ॥ छ ॥ ज्ञि
क्षणे निमित्तमाचार्यो विवाहे यज्ञो मातापित्रोर्जुष्टर्षार्हि
तश्च नियमविलोपस्तत्र गुणान् समीक्ष्य यथाशक्ति दे
यमिंद्रियप्रीत्यर्थस्य तु निक्षणमनिमित्तं न तदाद्रियेत स्व
कर्म ब्राह्मणस्याध्ययनमध्यापनं यज्ञो याजनं दानं प्रति
ग्रहणानीति परीहाप्य दंडयुद्धादिकानि क्षत्रियवद्वैश्य
स्य दंडयुद्धवर्ज्यं कृषिगोरक्षवाणिज्यादिकं नानन्तर्यान
महिजंरणीतेन पणमानमयाज्योनश्री यानो युध्येतयो

गायथोपायमुपदिशंतितथाप्रतिपत्तव्यंन्यस्तायुध
प्रकीर्णकेशप्रांजलिपराङ्मुखतानामायोवधेपरिचक्षते
शास्त्रैरधिगतानामिंद्रियदौर्बल्याद्वाप्रतिपन्नानां
१ शास्तानिर्वेषमुपदिशेद्यथाकर्मयथोक्तंतस्यच्छास्त्रमे
त्तिप्रवर्त्तेरन्नराजानंगमयेद्राजापुरोहितंधर्मार्थकु
शलं सब्राह्मणान्नियुंज्याद्बलविशेषेणवधदास्यव
र्ज्यंनियमैरूपशोषयेत्॥१०॥६५॥इतरेषांचवर्णानामा
प्राणविप्रयोगात्समवेक्ष्यतेषांकर्माणिराजादंडंप्रण
येन्नचसंदेहेदंडंकुर्यात्सुविचितंविचित्य देवप्रश्ने
भ्योराजादंडायप्रतिपद्येतैवंवृत्तौराजोत्भौलोकावभि

जयति राजपंथा ब्राह्मणेनासमेऽपि समेऽपि तु ब्राह्मण
स्यैव पंथा यानस्य भाराभिनिहतस्यातुरस्य स्त्रिया इति
सर्वैर्दत्तव्यो वर्णज्यायसांचेतरैर्वर्णैरसिद्धपतितम
तोन्मत्तानामात्मस्वस्त्ययनार्थेन सर्वैरेव दातव्यो धर्म
चर्यया जघन्यो वर्णः पूर्वं पूर्वं वर्णमापद्यते जातिपरि
वृत्तावधर्मचर्यया पूर्वो वर्णो जघन्यं जघन्यं वर्णमा
पद्यते जातिपरिवृत्तौ धर्मप्रजासंपन्ने दारे नान्यां कु
र्वीतान्यतराभावे कार्या प्रागग्न्याधेयादाधाने हि
सति कर्मभिः संबध्यते येषामेतदंगं सगोत्राय दु
हितरं न प्रयच्छेन्मातुश्चायोनिसंबंधेभ्यो ब्राह्मविवा

हे बंधुशीलश्रुतारोग्याणि बुध्वा प्रजासहत्वकर्म
भ्यः प्रतिपादयेच्छक्तिविषयेणालंकृतां स ब्राह्मो। दुहितरमत्ते
मिथुनौ गावौ देयौ दैवयज्ञे तत्र ऋत्विजे प्रतिपादयेत्स
१० ह धर्मं चरतमिति प्राजापत्यो मिथः कामात्संवर्त्तते स
गांधर्वः ॥११॥ शक्तिविषयेण द्रव्याणि दत्वा वहेरत्स १०
आसुरो दुहितरमतः प्रोथइत्वा वहेरत्स राक्षसः सु
प्तानां प्रमत्तानां वापहरेत्स पैशाचस्तेषां त्रयउराद्याः
पू.१. प्रशस्ताः पूर्वश्रेयान् यथायुक्तो विवाहस्तथायुक्ता
प्रजा न्नवत्ति नान्येन होतव्यमन्यहोमे तु तस्य संबंधो
तु धा हिताहुत्या कन्यात्त्वेन युज्यते स्तार षत्नीयोन्य

पूर्वामुदग्दहते सा पुनर्भूरिति पाणिसमृद्धं ब्राह्मणस्य
नोप्रोक्षितमजिनं तिष्ठेदग्निं ब्राह्मणं चांतरेण नाति
क्रामेद्ब्राह्मणानऽश्वानुरूपाप्यवातिक्रामेदग्निमप
श्चन युगपद्धारयीत नानाग्नीनां च संनिपातं च
र्जयेत् प्रतिमुखमग्निमाह्रियमाणं नाप्रतिष्ठि
तेन्क्रमो प्रदक्षिणी कुर्यात् एवं ततः चात्मनः पाणी
न सऽश्लेषयेत् स्वपंनजिनिमत्तो नाश्वान्वा
ग्यतो रात्रिमासीतन्श्वोत्थत उदकमुपस्पृश्य वा
चं विसृजेत् स्वपंनमुदितो नाश्वान्वाग्यतो हस्ति
छेदात मितोः प्राणमायच्छेदिसे केस्वप्नं वा पाप

कंदृष्टार्थंयासिसाधयिषुर्नियमातिक्रमेवान्य
स्मिंदोषफलसं० वायेन तत्कर्त्तव्यमेवमध्ययान
ध्यायेनसं० त्रायेप्रसक्तबन्धूयादलिनिमन्त्रणोप्यु
११ दितकुनखीस्यावददग्रदिधिषुदिधिषुपतिप
र्याहितपरीष्टपरिवित्तपरिवित्तपरिविविद्याने ११
पुच्चोत्तरोत्तरस्मिंनशुचिकरनिर्वेषागरीयान्नु
गरीयागस्त्वच्च लिंगं चरितोद्धार्यमित्येके ॥१२॥
पंचमः पटलः ॥५॥छ॥छ॥सवर्णापूर्वशास्त्राविहि
तायांयथर्तुगच्छतः पुत्रास्तेषांकर्मभिः संबंधोदा
येनाव्यतिक्रामश्चोभयोः पूर्वस्यामसगस्वतायां

वर्णान्तरे। च मैथुने दोषस्तत्रापि दोषवानू पुत्र एवोत्पा
दयितुः पुत्र इति हि ब्राह्मणमथाप्युदाहरंतीदानीमेवा
हं जनक स्त्रीणामीर्ष्यामि नो पुरा यदा यमस्य सादने
जनयितुः पुत्रमब्रुवन् रेतोधाः पुत्रं नयति परेत्य य
मसादने तस्माद्भार्यां रक्षंति बिभ्यंतः पररेतसः। अ
प्रमत्ता रक्षथ तंतुमेतं मा वः क्षेत्रे परबीजानि वाप्सुः
जनयितुः पुत्रो भवति सांपराये मोघं वेत्था कुरुते तंतु
मेतमिति दृष्टो धर्मव्यतिक्रमः साहसं च पूर्वेषां तेजो
विशेषण प्रत्यवायो न विद्यते॥ तदन्वीक्ष्य प्रयुंजानः
सीदत्यवरो दानं क्रमश धर्मेश्चापत्यस्य न विद्यते वि न

हेदुहितृमते दानं काम्यं धर्मार्थं श्रूयते तस्माद्दुहि
तृमत्ते चिरथं रातं देयं तन्मिथुया कुर्यादिति तस्यां
क्रयत्राब्दः सस्तुतिमात्रं धर्मोक्ति संबंधएक धनेन न
ज्येष्ठं तोषयिता ॥१२॥ जीवन्तुत्रे ज्योदायं व्याजजे सम
१२ क्लीबमुन्मत्तं पतितं च परिहाप्य पुत्राभावे यः प्रत्या
सनः सपिंडः तदभावे आचार्य आचार्याभावे तेवासी १२
हत्वा तदर्थेषु धर्मकृत्येषु वोपयोजयेत् दुहिता वासवी
भावे राजा दायं हरेत ज्येष्ठो दायाद इत्येके देशविशे
षे सुवर्णं कृष्णागावः कृष्णं भौमं ज्येष्ठस्य रथः पितुः प
रिभांडं च गृहे लंकारो भार्यायाः ज्ञाति धनं चेत्येके त

छात्रस्यैर्विप्रतिषिद्धं मनुः पुत्रेभ्यो दायं व्यनौदिसवि ज
शेषेण श्रूयते थापि तस्माज्ज्येष्ठं पुत्रं धनेन निरव
द्रू सायंतीसेकव[illegible]यते थापि निसानुवादमविधि
माहुर्न्यायविरोधे थातस्माद्दजावयः पशूनाऽ
सहचरंतीनितस्मात्स्नातकस्य मुखंऽरे जायती
वतस्माद्धस्तश्च श्रोत्रियश्च स्त्रीकामम्भाविति सते
वै हि धर्मयुक्तो भागिनो यस्त धर्मेण द्रव्याणि प्रति
पादयति ज्येष्ठापितमन्ताति नं कुमरं तज्ज्याया
पत्योर्न विभागो विद्यते पाणिग्रहणाद्धि सहत्वं कर्म
सुतथापुण्यफलेषु द्रव्यपरिग्रहेषु च न हि जर्तुर्वि

प्रवासे नैमित्तिके दाने स्तोयमुपरिशंति ॥१४॥ छ॥
एतेन देवाः कुलधर्माव्याख्याताः मातुश्च योनिसंबंधे
१२ भ्यः पितुश्चासप्तमात्पुरुषाच्चावत्तावासंबंधोस्या
यत्ते तेषां प्रेतेषूदकोपस्पर्शनं गर्भान्परीहाप्यापरि
संवत्सरान्मातापितरावेव चत्ते सुहृत्तीर्थश्चाचार्यायां प १२
रमगुरुसंस्थायां श्चाकालमभोजनं मातुरव्यंज
नानि कुर्वीरन्न केनग्नान्प्रकीर्य पांसूनेप्येकवास
सोदक्षिणामुखाः सकृदुन्मज्योत्तीर्यसव्यं जान्वाच्य
वासः पीडयित्वोपविशंत्येवं त्रिस्तस्मस य एं सगोत्र
नामधेयं तिलमिश्रमुदकमुसिच्य विवाहे चैवनि

ईतिश्च तुर्थे ह्नि रात्रिषु संध्योन्द वै मंत्रै रस्थि मा
ऍ सहचैः सह॥ एकत्र ऍ सहसेनाद्भिः पिंडे गोत्रे च
सूतके॥ तस्मादुदक पिंडे श्चन्यतुर्गोत्रेण। दीयत्तामि
सप्रतीक्षाग्राप मसय स्थि यआहुः स्तकुर्वंती तरषु
चैतद्वै कउपदिनं तिशुद्धि मंत्रवत तःसर्वद्द्रसैषु
जोजयेद्देवातः कालतः चौच तः सम्यक प्रतीग्र
हीत्व तरति दाना। नि प्रतिपादयति यस्याग्नोन क्रि
यत्ते यस्यचाग्नं न दीयते न तत्र्दोचक्रव्यं नक्षारल
वण होमो विधत्ते तथा वदान्नसऍ स्रष्टस्य चाहवि
ष्यस्य च होम मुदीचीन मुद्गं तस्मा पोह्यत स्मिंजुं।

हुयात द्भुत महुतं चाग्नौन्ना वर्तिनश्चीस्त्नुहु यान्नानु
पेतः आन्न प्रात्रानान्नगर्भो नाम यत्ताजं वत्सपरि सं
वत्सरादित्से केयावत्तावादिन्त्रो न प्रजानीयुरोपनय
१४ नादित्सपरमत्रै।ह्यधिकारः शास्त्रेर्भवति सानिशास्म
तिश्च॥१५॥षष्टः पटलः॥६॥६४॥ सहदेवमनुष्याअ १४
स्मिन्लोके पुराबभूवुरथदेवाः कर्मभिर्दिवं जग्मुर
हीयंत मनुष्याः॥स्तेषां येतथाकर्माण्यारभंते सहदे
वैर्ब्रह्मणाचा॥मुष्मिन्लोके नावंत्यथैतन्मुख्य श्राद्ध
शब्दं कर्मप्रोवाच प्रजानिश्रेयसाच्चेतत्र पितरो देव
ता ब्राह्मणस्त्वाहवनीयार्थे मासि मासि कार्यमपपक्ष र

क्षस्यापराण्हः श्रेयाꣳस्तथा परपक्षस्य जघन्यान्य
हानि सर्वेष्वेवापरपक्षस्याहस्सु क्रियमाणे पितॄन्प्री
णाति कर्तुस्तु कालानितिनियमात्फलविशेषः प्रथमेह्नि
क्रियमाणे स्त्री प्रायमपत्यं जायते द्वितीये स्तेना हा
स्तृतीये ब्रह्मवर्चस्विनश्चतुर्थे क्षुद्रपशुमान्पंचमे
पुमाꣳसो बह्वपत्यो नचानपत्यः प्रमीयते षष्ठे ध्वशी
लोक्षत्रीलश्च सप्तमे कर्षेराद्धिरष्टमे पुष्टिर्नवमे एक
खुराद्दशमे व्यवहारे राद्धिरेकादशो रूष्णायसं त्रपुसी
सं द्वादशो पशुमाꣳस्त्रयोदशो बहुपुत्रो बहुमित्रो दर्श
नीयापत्यो युवमारिणस्तु भवंति चतुर्दशो आयुधैराद्धिः

पंचदत्तोपुष्टिस्तत्र द्रव्याणि तिलमाषाव्रीहियवा।आ
पोमूलफलानि च स्नेहवंति हे वान्नेतीव्रतरापितृणां
प्रीतिर्दीर्घीयाऽंसं च कालं तथा धर्माहृतेन द्रव्येणाती
१५ र्थे प्रतिपन्नेन संवत्सरं गव्येन प्रीतिर्भूयाऽंसं च का
लमतो प्राहिषेणैनेन ग्राम्यारण्यानां पशूनां माऽंसं
मेध्यं व्याख्यातं ॥१६॥ खड्गोपस्तर्णे खड्गमाऽंसेनानं १५
त्यं कालं तथा त्रातबलेर्महत्स्यस्य माऽंसेन वाध्रीणसस्य
च प्रयत्नः प्रसन्नमनाः स्वयं भोजयेत् ब्राह्मणान् ब्र
ह्मविदो योनिगोत्रमंत्रांतेवास्यसंबंधानुगुणहान्यों
ह्मपरेषाऽं समुदेतः सोदर्योपि भोजयितव्य एतेनां ते

वासिनोव्याख्याताअथाप्युदाहरंति।संनोजनीना
मपिशाचभिक्षानैषापितॄन्गच्छतिनोतद्देवान्इहैव
सोचरतिक्षीणपुण्याशालांतरेगौरिवनष्टवत्सेतीहैव
संभुजतोदक्षिणाकुलाकुलंविनश्यतीतितुल्यगुणे
षुचयोरन्यःश्रेयान्द्रव्यवचनाश्चेत्पूर्वेष्वनिवेद
नमपरेष्वद्वितीयंतृतीयमामंत्रणंत्रिःप्रायमेकेश्रा
१ द्धमुद्दिश्येतियथाप्रथममेवंद्वितीयंतृतीयंचसर्वेषुव
र्त्तेषुसर्वतःसमवदायत्रोषस्यग्रासवराध्यैप्राश्नीया
यथोक्तंमुदीच्यरत्तिस्त्वासनगतानांहस्तेषूदपात्रा
नयनमुच्छिष्टयत्नामग्नौचक्रियत्तामित्यामंत्रयेतका

ममुष्मियतांकाममग्नौचक्रियतामियतिस्त्रष्ठध्य
रेष्ठुहुयाञ्चश्चजिरपपात्रैश्चश्राद्धस्यदर्शनंपरिच
क्षतेस्त्रित्रःसिपिविष्टःपरतल्पगाम्यायुधीयपुत्रः
१९ शूद्रोसंनोब्राह्मण्यामित्येतेश्राद्धेभुंजानाःपंक्तिदूषणा
जायंतित्रिमधुस्त्रिसुपर्णःस्त्रिनाचिकेतश्चतुर्मेधः १९
पंचाग्निर्ज्येष्ठसामगोवेदाध्याय्यनुचानपुत्रःश्रो
त्रियइत्येतेश्राद्धेभुंजानाःपंक्तिपावनाजायंते॥नच
नक्तंश्राद्धंकुर्वीतारब्धेचाभोजनमासमापानाद
परिमितंसर्पिरन्यत्रराहुदर्शनात्॥५॥सप्तमः
पटलः॥६॥७॥६॥।विलयनंमथितेपिण्याकंमधु तीलेटप
ठस्तमथिततक्रं

मांसं च वर्जयेत्तु रक्तधान्यं शूद्रान्नं ये चान्ये ना
स्यसंमताः अहविष्यमन्नं तं क्रोधं येन च क्रोधयेत्स्मर
त्तिमिच्छन्तु यशो मेधां स्वर्गं पुष्टिं श्राद्धकर्त्ता तानि वर्जये
दधोनात्सु परिजानीयाद्याद्ध्यत्रिषवणमुदकमुपस्पृ
शन्नन्नग्निपक्वं रत्तिरछायोपगतस्त्थानासनिकः सं
२ वत्सरमेतद्व्रतं चरेदेतद्दैवं चत्वारिंशत्संमितमि ३१
त्याचक्षते निःसरश्राद्धं बहिर्ग्रामाच्छुचयः शुचौ देशे स
ंस्कुर्वंति तत्र न वानि द्रव्याणि यैरन्नं संस्क्रिय
ते येषु च भुज्यते तानि च नूतनानि स्युर्दद्यात्समुदेता
ंश्च भोजयेत्तेन चातद्गुणा यो द्विजं प्रपद्येद्देवं

संवत्सरं तेषामुत्तमं लौहेनाजेन कार्यं मानं च कारयेत्प्र
तिच्छन्नं तस्योत्तरार्धे ब्राह्मणान्भोजयेद्दुग्धयान्नं पश्य
ति ब्राह्मणाꣳश्च भुंजानान्मानेच पितॄन्निसुपदिवं
१० तिसतावत्तमत्तद्भर्वꣳ श्राद्धेनैसितेꣳहि वेदयंतेपि
तरस्तिब्येण पुष्टिकामः ॥१८॥१९॥ गोरसर्षपाणां चूर्णपा
निकारयित्वा तैः पाणिपादप्रक्षाल्य मुखं कर्णौ प्राश्य यच्च १०
वातोनातिवाति तदा सनोजिनं वस्तस्य प्रथमः कल्पो वा
ग्यतो दक्षिणामुखो भुंजीतानायुष्यं ह्येवं मुखस्य भोजनं
मातुरिसुपदिष्टं ह्यौदुम्बरश्चमसः सुवर्णनाभोप्रशा
स्तो नचान्येनापि भोक्तव्यं यावद्ग्रासꣳ संनयन्न स्कंद
यन्नापजहीताप

जहीनवास्स्नंग्यासं ग्रसीत सहांगुष्ठं न च मुखशब्दं कु
र्यात्पाणिं च नावधून्तुयादाचम्य चोर्ध्वौ पाणी धारयेदाप्रोदकी
भावात्ततोऽग्निमुपस्पृश्य दिवा च न भुंजीतान्यत्र मूलफलेभ्यः
स्थालीपाकानुद्देशानि च वर्जयेत्सोत्तराच्छादनश्चैव यज्ञोप
वीती। भुंजीत नैक[illegible]मिति कं श्राद्धं स्नेहवदेव च दद्यात्स
र्पिर्मांसमिति प्रथमः कल्पो माघे तैलं शाकमिति मधा
स्वाधिकं श्राद्धकल्पेन सर्पिर्ब्राह्मणान्भोजयेत् ॥१॥
मासिश्राद्धे तिलानां द्रोणं द्रोणं येनोपायेन शक्नुयात्तेनो
पयोजयेत्समुदेतांश्च भोजयेन्न चात्र गुणायोच्छि स्तं
दद्युरुदगयन आपूर्यमाणपक्षस्यैकरात्रमवराद्ध्यं

मुपोष्यत्ति ष्येण पुत्रिकामः स्थालीपाकं श्रपयित्वा महा
राजमित्रष्टातेन सर्पिषा मत्त्वा ब्राह्मणं भोजयित्वा पुत्रस्यार्थे सिद्धिं
२३ याचयीतैवमहैरापरस्मासीष्यादौ द्वितीये त्रीं स्तृतीय
एवं संवत्सरमभ्युच्चयेन महान्तं पोषं पुष्यत्सादि तएवो
१८ पवासआनतेजसो भोजनं वर्जयेत्तज्जसमनुषाधिष्ठानं
चपदापादस्य प्रक्षालनमधिष्ठानंच वर्जयित्वा प्रंखोलनंच १८
पादयोर्जानुनिन्यासाधानं जंघायानखेश्वनखवादनं स्फो
टनानिन्याकारणाच्छ्वान्यत्परिचक्षते योगाच धर्मयुक्ते
षु द्रव्यपरिग्रहेषु च प्रतिपादयित्वा च तीर्थे यं तान्यातीर्थे
यतो न त्ययं स्यात्संग्रहीता च मनुष्यान्नभोक्ता च धर्मा

चिप्रतिषिद्धान्भोगानेव मुञ्जानो लोकावभिजयति ॥२॥ अ
ष्टमः पटलः ॥८॥ ॥छ॥ चत्वार आश्रमा गार्हस्थ्यमाचार्यकुलं
संन्यासि मौनं वानप्रस्थ्यमिति तेषु सर्वेषु यथोपदेशमव्यग्रो वर्तमा
नः क्षेमं गच्छति सर्वेषामुपनयनप्रभृति समान आचार्य
कुले वासः सर्वेषामनूत्सर्गो विद्याया बुध्वा कर्माणि यत्काम
येत तदारभेत यथा विद्यार्थस्य नियम एतेनैवांतमनू
पसीदत आचार्यकुले शरीरन्यासो ब्रह्मचारिणोथ परिव्रा
जोत एव ब्रह्मचर्यवान्प्रव्रजति तस्योपदिशंत्यनग्निरनिके
तस्यादशर्माशरणो मुनिः स्वाध्याय एवोत्सृजमानो वा
चं ग्रामे प्राणवृत्तिं प्रतिलभ्यानिहोनमुत्रश्चरेत्तस्य

मुक्तमाच्छादनं विहितं सर्वतः परिमोक्षमिच्छेक
स्यान्तेसुखदुःखवेदानिमंलोकममुंच परित्यज्या
त्मानमन्विछेद्बुद्धेक्षेमप्रापणंतच्छास्त्रेविप्रतिषि
१९ द्धंबुध्येचेहक्षेमप्रापणमिहैवनदुःखमुपलभ्येते
तेनपरंव्याख्यास्यामथवानप्रस्थोनएवब्रह्मचर्य
वानूप्रव्रजतिचत्स्योपदिशंत्येकाग्निरनिकेतस्या १९
दर्शमोत्तारणोमुनिःस्वाध्यायंवोत्सृजमानोवा
चं॥२॥ तस्यारण्यमाच्छादनंविहितंततोमूलैःफलैः
पर्णैस्तृणैरितिवर्त्तयंश्चरेदंततः प्रवृत्तानिततोपो
वायुमाकाशमभिनिश्रयेतेषामुत्तरउत्तरः संयो

गः फलतो विशिष्टोथवान प्रस्थस्यैवानुपूर्व्यमेकमु
पदिशंतीति विद्याऽसमाप्य दारं गृहाग्निनाधायकर्मा
ण्यारभते सोमावराध्यानि यानि श्रूयंते गृहान्गृहा
सदारः सप्रजः सहाग्निभिर्बहिर्ग्रामाद्वसेदेकोवाशी
लोंछेन वर्त्तयेन्न चात ऊर्ध्वं प्रतिगृह्णीयादभिषिच्छश्च
र्वहृयाछनेरपोभ्यवेयादभिघ्नन्नभि स्नव आदित्य मु
मुदकमुपस्पृशेदिति सर्वत्रोदकोपस्पर्शनविधि
स्तत्र द्वंद्वं द्वंद्व्याणामेकमुपदिशंति पाकार्थं भोजनार्थं
चाग्नीपरसुदात्रकाजानां द्वंद्वानामेकैकमादायेतराणि
दत्वारण्यमवतिष्ठेत तस्यारण्येनैवातऊर्ध्वं होमाव

१ शितिसहस्राणि येप्रजां प्रेषि[illegible]रर्षयः॥ दक्षिणेनार्यमनः पंथानंते

त्तिः प्रतीक्षाच्छादनंच येषु कर्मसु पुरोडाशाश्चरवस्तेषु

कार्याः सर्वं चोपांशुं सह स्वाध्यायेनानारण्यमभ्याश्रा

वयेदग्न्यर्थं शरणं माकाशोस्वयमनुपस्तीर्णशय्या

सनेनवसस्येप्राप्ते पुराणमनुजानीयात्॥२२॥७॥७॥

नुयाः संवानियममिच्छंनंच हमेव पात्रेण सायंप्रा

तरर्थमाहरेत्ततोमूलैः फलैः पर्णैस्तृणैरिति वर्तयंश्च

रेदंततः प्रवः। तानि ततोपावायुमाकाशमिति निश्रये

तेषामुत्तरउत्तरः संयोगः फलतो विशिष्टः अथपुराणे

श्लोकाउदाहरंति अष्टाशीतिसहस्राणिनिजेरेअष्टाशीति

सहस्राणि येप्रजां नेषिरऋषयः उत्तरेणार्यमाणः पंथा २०

नंत्तेमत्तलायकल्पतदस्यूर्ध्वरेत्तसांप्रशंसाथापिसं
कल्पसिद्धयोगत्वंतियथा[illegible]वर्षप्रजादानंदूरेदर्शनं
मनोजवतायच्चान्यदेवंयुक्तं तस्माछ्रुतितःप्रत्यक्ष
फलत्वाच्च विशिष्टानामप्रमानेतानेकेब्रुवते त्रैविद्या
वृद्धानांतु वेदाःप्रमाणमितिनिष्टातत्रयानिश्रूयंते व्री
हियवपश्वाज्यपयःकपालपत्नीसंबंधान्युच्चैर्नीचैः
कार्यमितितैर्विरुद्धआचारोप्रमाणमितिमन्यंतेयत्तु
वैमस्मानमुच्यतेनानाकर्मणामपांतेपुरुषसंस्का
रोविधीयतेततःपरमनंतंफलंस्वर्ग्यशब्दंश्रू
यते॥२२॥६॥अथाप्यस्यप्रजातिममृतमाम्नायआह

प्रजामनुप्रजायसे तदु ते मर्त्यामृतमिति अथापि स एवायं
विरूढः पृथक्प्रत्यक्षेणोपलभ्यते दृश्यते चापि सारू
प्यं देहत्वमेवान्यत् ते शिष्टेषु कर्मसु वर्त्तमानाः पूर्वेषां
२१ सांपराये कीर्तिं स्वर्गं च वर्द्धयंत्येवमवरोवरः प
रेषामात्मसंपुवाते स्वर्गे जीविनः पुनः स्वर्गे बीजा २१
र्थो भवंतीति भविष्यत्पुराणे अथापि प्रजापतेर्वचनं त्रयीं
विद्यां ब्रह्मचर्यं प्रजातिं श्रद्धां तपो यज्ञमनुप्रदानं य
एतानि कुर्वते तैरि[illegible]हस्मो रजो भूत्वा ध्वंसतेन्यत्प्रश
ं सन्निति तत्र ये पापकृतस्त एव ध्वंसंति यथा प
र्णं वनस्पतेर्न परानु हिंसंति नास्यास्मिन्लोके कर्म

ति संबन्धो विधत्ते तथापरस्मिन्कर्मफले स्त्तादेत्तेन वेदि
तव्यं प्रजापतेर्ऋषीणामिति सर्गोयं तत्र ये द्वैते पुण्यस्ते
षां प्रवृत्तयः पराज्वल सउपलभ्यंते स्यात्तु कर्मावयवे
न तपसा वा कश्चित्स्वर्गारीरोत्तवं न लोकं जयति संक
ल्प सिद्धिश्चस्यां न तु तज्जेष्ठ्यमाश्रमाणां ।२४। नवमः प नो
टलः ।।९।।९।।९।। व्याख्याताः सर्ववर्णानां साधारण
वैशेषिका धर्माः राज्ञस्तु विशेषाद्वक्ष्यामो । दक्षिणाद्वा
रं वेश्मपुरं च मापयेदंतरस्यां पुरि वेश्म तस्य पुरस्ता
दावसथस्तदामंत्रणमित्याचक्षते दक्षिणेन पुरं स
भा दक्षिणोदक्द्वारा यथोभयं संदृश्येत बहिरंतरं

रंचेति सर्वेष्वेवाजस्वाअग्नयः स्युरग्निपूजा च नित्या
यथाग्रहमेध आवसथ्येश्रो त्रियावराध्यानतिथीन्वा
सयेत्तेषां यथागुणमावसथाः शय्यान्नपानं च देयं गु
२२ रुन्मास्यां एश्चनातिजीवेन्नचास्य विषये क्षुधारोगेण हि
मातपाभ्यां वासीदेदनावाद्धुद्धिपूर्वं चाक्रियेसन्नायाम
ध्ये घिदेवनमुद्धसा वोक्ष्याक्षां निचपेद्युग्मान्वैजीविका २२
न्यथार्थान्न्आर्याः श्रुच यः स स्यन्नी लोदीविता रः स्यु
रायुधग्रहणान्न्सगीत्तवादित्रा[illegible]तिराजाधीनेन्यो
न्यत्रानविध्यरन्क्षेमरूद्राजा यस्य विषये ग्रामे र
ण्ये वा तस्करभयं न विद्यते ॥२५॥६॥ रसानामनुप

राधे न क्षेत्रं वित्तं च दद्द्ब्राह्मणेभ्यो यथार्हमनंतानल्लो
कानभिजयति ब्राह्मणस्वान्यपजिगीषमाणो राजा यो
हन्यते न माहुरात्मयूपो यस्तोनंत दक्षिण इत्येते नान्येश्च
राख्याख्याताः प्रयोजनेन युध्यमानास्तनुत्यजो ग्रामेषु न
गरेषु चार्यान्शुचीन्सत्यशीलान्प्रजागुप्तये निदध्या
त्तेषां पुरुषास्तथा गुणाएवास्युः सर्वतो योजनं नगरं त
स्करेभ्यो रक्षन्को गोग्रामेभ्यस्तत्र यन्मुष्यते तैस्तत्सा
त्तिदाप्यं धार्म्यं शुल्कमवाहारयेदकरश्श्रोत्रियः सर्वे
वर्णानां च स्त्रियः कुमौंश्च प्राग्व्यं जनेभ्यो ये च विद्यार्थी
वसंति न पस्विनश्च ये धर्मपराः शूद्रश्च पादावनेक्तोय

ग

मूढबधिररोगाचिस्राश्रये व्यर्थाद्रव्यपरिग्रहैरबुद्धि
पूर्वमलंस्तो युवा परदारमनुप्रविशन् कुमारीं वा वाच्या
बोध्यो बुद्धिपूर्वं तु दुष्टनाचो दंड्यः संनिपाते चत्ते शि
२२ न्यच्छेदनं पुंस्त्वस्य बाणस्य कुमार्यां तु स्वान्याक्षाय्यनास्यो
धर्षसेराज्ञां रक्ष्ये चात्तऊर्ध्वं मैथुनां निर्वेशात्युपाये
तु स्वामिभ्यो। वसर्जत्ता॥२६॥ व्यभ्यच्चरित्ते यथापुरं धर्मा २२
द्धि संबंधः सगोत्रस्थानीयां न परेभ्यः समाचक्षीत्ते
कुलाय हि स्त्री प्रदीयत्तरस्युपदिशंतित्तदिंद्रियदौर्ब
ल्यादि प्रत्तिपंनमवाशिष्टं हि परहं पाणेस्तद्धति
क्रमे खलु पुनरूत्तयोर्नरकोनियमारंत्तणो हिव

क्षि॰ या न न्यु दयए व मारं भणा दाप सां ना स्य आर्यः शू
द्रार्यांवध्यः शूद्र आर्यायां दारं चास्य कर्न्ते येनु सवर्णा या
मन्य पूर्वा याएं स स्त्रं सं निपा ते पादः पत्ततौ सु पादि शौ सेव
म भ्यासे पादः पाद श्च स्तु र्थे सर्वे जिव्हाच्छे दनं शूद्रस्या
र्ये धार्मि कमाक्रो शा तो वा चि पथि ना य्या या मा सन इ ति
स मी न व त्तो दंड ताडनं पुरुष वधे स्तो ये न्यू म्या दान इति
स्वा न्या दाय व ध्य श्च स्तु नि रोधे स्ते ते षु ब्राह्म णस्य नि य
मा ति क्र मि ण म न्यं वा र ह सि बोध ये दा स मा पत्तै र स ते
मा पत्तौ ना स्य आ चार्य। क्र त्विक् स्नात कौ राजे ति त्राण
एं स्युर न्य त्र व ध्या त्र॥ २०॥ ५॥ दत्ता मः पटलः॥ १०॥

क्षेत्रं परिग्रह्योत्थानान्नावाप्फुलान्नावेयः समग्रः सस्या
विलदपहार्येविशिनः कीनाशस्यकर्मन्यासे दंडताडन
तथापस्तुपस्यापरोधनं चास्य पशूनां हिंसाव्रजमादिनः
२४ कर्त्तयेत्तु पशूंनात्तिपादयेदवरुध्य पशून्मारणेनाशने
वास्वामिभ्यो वसृजेत्प्रमादादरण्ये पशूंस्तुस्तस्थानूद्दक्षा
ग्रामममानीयस्वामिभ्योवसृजेत्तुनः प्रमादेसस्वदवरु २४
ध्यातदूर्ध्वंनस्तूक्षैत्तु परपरिग्रहमविद्यानाददानएध्यो
दकेमूलेपुष्पेफलेगंधेग्रासेशाकइतिवाच्याबाध्योविदु
षोवासेः परिमोषणमदंड्यकामस्तेतथाप्राणसंश
येन्नोजनमाददानः प्राप्तेनिमित्तेदंडाकर्मणिराजोन

मेनः स्पृशति ॥२९॥ छ॥ प्रयोजयिता मंता कर्तेति स्व
र्गनरकफलेषु कर्मसु भागिनो योन्यप्रआरभते तस्मि
न्फलविशेषः ॥ कुटुंबिनो धनस्येशाते तयोरनुमते
न्येपित्तच्छित्तेषु वर्तेरन् विवादे विद्याभिजनसंपन्ना वृ
द्धामेधाविनो धर्मेष्वविनिपातिनः संदेहे लिंगतो दै
वेनेति विचित्य पुण्याहे प्रातरग्नाविद्धे पामंते राजवस्तु
नयतः समाख्याप्य सर्वानुमते मुख्यः स सप्रश्नं प्रब्रू
यादन्यत्र राजा दंडं प्रणयेत् नरकश्चात्राधिकः सांपरा
ये स स स्वर्गः सर्वत्रत प्रजायुं साच सा निष्ठा या विद्या
स्त्रीषु शूद्रेषु चाथर्वणस्य वेदस्य शेष इत्युपदिशंति

दुःखा धर्मसमाप्तिसमाम्नानेन लक्षणकर्मणा तु समा
प्यते तत्र लक्षणं सर्वजनपदेष्वेकांतसमाहितमार्याणां
वृत्तं सम्यग्विनीतानां वृद्धानामात्मवतामलोलुपानाम
२५ दांभिकानां वृत्तसादृश्यं भजेतैवमुभौ लोकावभिजयति
स्त्रीभ्यः सर्ववर्णेभ्यश्च धर्मशेषान्प्रतीयादित्येक इत्ये
के ॥ इति श्रीधर्मद्वितीयप्रश्ने ॥ २९ ॥ एकादशः पटलः २५
द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥ २९ ॥ श्रीजनार्दनार्पणमस्तु ॥

इदं पुस्तकं नागराख्यिकुरोपनाम्ना बंगाजीपंतस्य

आश्वलायन धर्मशास्त्र/स्मृतिकारिका

श्रीगुरुगणेशोजयति॥श्रीजनार्दनगुरवेनमः॥अवि
घ्नमस्तु॥धर्मसूत्रमारभ्यते॥शिवायगुरवेनमः॥ह
रिःॐ॥अथातःसामयाचारिकान्धर्मान्व्याख्यास्या
मोधर्मज्ञसमयःप्रमाणंवेदाश्चचत्वारोवर्णाःब्राह्मण
क्षत्रियवैश्यशूद्रास्तेषांपूर्वःपूर्वोजन्मतःश्रेयानशूद्रा
णामदुष्टकर्मणामुपायनंवेदाध्ययनमग्न्याधेयंफल
वंतिचकर्माणिशुश्रूषाशूद्रस्येतरेषांवर्णानांपूर्वस्मि
न्पूर्वस्मिन्वर्णेनिश्रेयसंभूयउपनयनंविद्यार्थस्य
श्रुतितःसंस्कारःसर्वेभ्योवैवेदेभ्यःसावित्र्यनूच्यत
इतिहिब्राह्मणंतमसोवाएषतमःप्रविशतियमवि।

द्वानुपनयतेयश्चाविद्वानितिब्राह्मणंतस्मिन्नभि
समाहितं जनविद्यासमुदेतं संस्कर्तारमीप्सेत्तस्मिंश्चैव
विद्याकर्मांतमविप्रतिपन्नंधर्मेभ्योयस्माद्धर्मानाचिनो
तिसआचार्यस्तस्मैनद्रुह्येत्कदाचनसहिविद्यातस्तं
जनयतितच्छ्रेष्ठंजन्मशरीरमेवमातापितरौजनयतो
वसंतेब्राह्मणमुपनयीतग्रीष्मेराजन्यंशरदिवैश्यं
गर्भाष्टमेषुब्राह्मणंगर्भैकादशेषुराजन्यंगर्भद्वादशे
षुवैश्यमथकाम्यानिसप्तमेब्रह्मवर्चसकाममष्टम
आयुष्कामंनवमेतेजस्कामंदशमेन्नाद्यकाममेकाद
शइंद्रियकामंद्वादशेपशुकाममाषोडशाद्ब्राह्मणस्या

नास्य य आद्वाविंशात्क्षत्रियस्याचतुर्विंशाद्वैस्य
स्य यथाव्रतेषु समर्थस्याद्यानि वक्ष्यामोऽतिक्रांते सावि
त्र्याः कालऋतुं त्रैविद्यकं ब्रह्मचर्यं चरेदथोपनयनं
२ ततः संवत्सरमुदकोपस्पर्शनमथाध्याप्योऽथ यस्य
पिता पितामहाइत्यनुपेतौ स्यातां ते ब्रह्महासंस्तु
तास्तेषामभ्यागमनं भोजनं विवाहमिति च वर्जयेत्ते
षामिच्छतां प्रायश्चित्तं यथा प्रथमेतिक्रमऋतुरेवं
संवत्सरोऽथोपनयनं ततउदकोपस्पर्शनं ॥१॥ प्रति
पूरुषं संख्याय संवत्सरान् यावंतोऽनुपेताः स्युः सप
त्तिः पावमानीत्रिर्यदंति यच्च दूरकइत्येतात्रिर्यजुः [illegible]

१ ब्रह्मचारी वा सोऽष्टाचत्वारिंशद्वर्षाणि पादोनमर्द्धेन त्रिभिर्वा

पवित्रेण सौम्यपवित्रेणांगिरसेनेत्यपि व्याहृती
त्तिरेवाथाव्याब्योथ यस्य प्रपितामहादिनानुस्मर्यते
उपनयनं तेस्मश्मानसगरस्तुतास्तेषामभ्यागमनं लो
जनं विवाहमिति च वर्जयेत्तेषामिच्छतां प्रायश्चित्तं
द्वादशवर्षाणि त्रैविद्यकं ब्रह्मचर्यं चरेदथोपनय
नं ततउदकोपस्पर्शनं पावमानादिभिरथ गृहमेधो
पदेशानं नाध्यापनं ततो। यो निवर्तते तस्य संस्कारो
यथाप्रथममेतिक्रमेत ततऊर्ध्वं प्राकृतिवदुपेतस्या
चार्यकुले ब्रह्मचारिणो विद्यार्थस्य परोपवासोस्य
च ब्रह्मचर्यविधिराचार्याधीनः स्यादन्यत्र पतनीये

गायत्रीजपं

न्योहितकारी गुरोरप्रतिलोमयन्वा-चार्यासनशायी
नानुद्देच्यं भुंजीत न तथा क्षारलवणमधुमांसान्यदिवा
५५ स्वापिगंधसेवी मैथुनं न चरेदुत्संनश्लाघो गानि न प्रक्षा
लयीत प्रक्षालयीत वशुचिलिप्तानि गुरोरसंदर्शेनाप्सु
श्लाघमानः स्नायाद्वदिस्नाया दंडवत्स्नुचेज्जोटिलः शिखा
जटो वा वापयेदितरा मौंजी मेखला त्रिवृत् ब्राह्मणस्य शक्ति
विषये दक्षिणावर्त्ता नौज्या राजन्यस्य मौंजी वा योमिश्रा
विसूत्रं वैश्यस्य सैशीतामरीवेयके पालाशो दंडो ब्राह्मण
नस्पारंबि स्य नैय्यग्रोधः स्कंधजो वाऽग्रो राजन्यस्य बादर औदुंब
रो वा वैश्यस्य वार्क्षो दंड इत्यवर्णसंयोगेनेक उपदिशं

तरर

परकुले

त्तिवासः शौणिक्षौमाजिनानि काषायं चैके वस्त्रमुपदि
शंति ॥२॥७॥ मांजिष्ठं राजन्यस्य हारिद्रं वैश्यस्य हारि
णमैणेयं वा कृष्णं ब्राह्मणस्य कृष्णं चेदनुपस्तीर्णासनशा
यी स्याद्रौरवं राजन्यस्य बस्ताजिनं वैश्यस्याविकं सा
र्ववर्णिकं कंबलश्च ब्रह्मवृद्धिमिच्छन्नजिनान्येव वशीत
क्षत्रवृद्धिमिच्छन्वस्त्राण्येवोभयवृद्धिमिच्छन्नुभयमिति
ब्राह्मणमजिनं ह्येवोत्तरं धारयेदैन्नंतदवैरि सभासमा न तौविद्वे इतिराद्र तः॥
जामे श्यागं ताजनेवादशीलोरहः शीलो गुरोरूदाचारे
ष्वकर्त्तास्वैरिकर्माणि स्त्रीणि यावेदर्थसंत्रोषीमद्दुः शां
तोदांतो न्हीमान्दृढधृतिरग्लाणुः स्तुरक्रोधनोनुसू

अतिश्रमं नकार्यं

युः सर्वं लाभमाहरन्गुरवे सायं प्रातरमत्रेण भि पात्रेण
क्षाचर्यं चरेद्भिक्षमाणोन्यत्रापपात्रेभ्योऽभिशस्ताच्च निचेभ्यो
स्त्रीणां प्रत्याचक्षाणानाऽसमाहि। तो ब्रह्मचारीष्टं दत्तं -पित्र
हुतं प्रजां पशून्ब्रह्मवर्चसमन्नाद्यं वृङ्क्ते तस्मादु ह वै ब्रह्म
४ चारिसंघं चरंतं न प्रत्याचक्षीतापि हैष्वेवंविध एवंव्रत ४
वेदप्रमाणं स्यादिति ब्राह्मणं नानुमानेनलोक्षमुच्छिष्टं दुष्ट श्रुतान्यां
तु जवपूर्वया ब्राह्मणोऽभिक्षेत लवनं मध्यया राजन्योऽन्त
वंदस्य पा वैश्यस्तत्समाहृत्योपनिधायाचार्याय प्रब्रूया
त्तेन प्रदिष्टं भुंजीत विप्रवासे गुरोराचार्यकुलाय तैर्वि
प्रवासेन्येभ्योपि श्रोत्रियेभ्यो नात्मप्रयोजनश्चरेदु

क्षास्ययममंत्रंप्रक्षालयीतनचोच्छिष्टंकुर्याद्यशक्तो
भूमौनिखनेदप्सुवाप्रवेशयेदार्यायवापर्यवदध्या ३ छिष्टनिच
दंतर्द्धिनेवाशूद्रायप्रोषितोभैक्षादग्नौकृत्वाभुंजीत वसत्रियाय
भैक्षंहविषासंस्तुतंतत्राचार्योदेवतार्थआहव दध्यात्
नीयार्थेचतंभोजयित्वा॥११॥यदुच्छिष्टंप्राश्नातिह
विरुच्छिष्टमेवतद्यदन्यानिद्रव्याणियथालाभमुपह
रतिदक्षिणाएवताःसएषब्रह्मचारिणोयज्ञोनित्यप्र
श्राद्धादि. अन्न ततोनचास्मैश्रुतिविप्रतिषिद्धमुच्छिष्टंदद्याद्यथाक्षा
रलवणमधुमांसानीत्येतेनान्येनियमाव्याख्याताः
श्रुतिर्हिबलीयस्यानुमानिकादाचाराद्दृश्यतेचापिप्र

ऋत्विक्कारणं प्रीतिर्ह्युपलभ्यते पितुर्ज्येष्ठस्य च भ्रातु
रुच्छिष्टं भोक्तव्यं धर्मविप्रतिपत्तावभोज्यम् ॥ सायंप्रात न्य
रुदकुंभमाहरेत् सदारण्यादेधानाहृत्याधो निदध्या
अस्तमिते समिद्धारो गच्छेदग्निमिध्मापरिसमूहस
मिध आदध्यात् सायंप्रातर्यथोपदेशं ॥ सायमेवाग्नि
पूजेत्येके समिद्धमग्निं पाणिना परिसमूहेन्न समूह भ्यौमेनी
न्या प्राक्तु यथाकामी नाग्न्युदकशेषेण वृथाकर्माणि
कुर्वीताचामेद्वा पाणिसंक्षुब्धेनोदकेनैकपाण्यावर्जि
तेन च नाचामेत् स्वप्नं च वर्जयेदथाहरहराचार्यं गोपा
येद्धर्मार्थयुक्तैः कर्मभिः स गुप्त्वा संविशन्ब्रूयाद्धर्मगो

तस्यापश्चात् भोजनदत्ते न दोषः

५

पायमाजुगुणमहमितिप्रमादादाचार्यस्यबुद्धिपूर्वं
वानियमातिक्रमंरहसिबोधयेदनिरस्तोस्वयंकर्मा
ण्यारम्भेतननिवर्तयेद्याथयः पूर्वोत्थायीजघन्यसंवेशी
तमाहुर्नस्वपितीतिसयएवंप्रणिहितात्माब्रह्मचार्य
त्रैवास्यसर्वाणिकर्माण्यभिफलवंत्यवाप्तानिभवंतिया
न्यपिगृहमेधे॥४॥छ॥ प्रथमपटलः॥१॥छ॥ छ॥ छ॥
नियमेषुतपःशब्दस्तदतिःक्रमेविद्याकर्मनिस्रवति
ब्रह्मसहापत्यादेतस्मात्कर्तपत्यमनायुष्यंचतस्माद् नरकं
ऋषयोवरेषुनजायंतेनियमातिक्रमाच्छ्रुतर्षयस्तु
भवंतिकेचित्कर्मफलशेषेणपुनसंभवेयथाश्वेतके

तु यत्किंच समाहितो ब्रह्मचार्यादुपयुंक्ते ब्रह्मवदे वेद
व तस्मिन्नूफलं नवस्य थो यत्किंच मनसा वाचा चक्षुषा वा
संकल्पयन्ध्यायत्याहाति विपश्यति वा तथैव तद्भवती
त्युपदिशंति गुरुप्रसादनीयानि कर्माणि स्वस्त्ययनम
ध्ययनसंवृत्तिरित्यतोन्यानि वर्तते ब्रह्मचारिणः कर्म
णि स्वाध्याय यच्छ्रद्धर्मरुचिस्तपास्व्यजमे दुःसिध्यति ६
ब्रह्मचारी सदा महान्तम परशत्रुमुश्यायगुरोस्ति
ष्ठन्त्रान्तर त्रिवादमत्रिवादयीतासावहंभो इतिसमा
२ नग्रामे चैस ता मन्येषामपि वृद्धतराणां प्राक्प्रातरा प्रातर्भोज
शीस्रोप्य च समागमे स्वर्गमायुष्ये प्सदक्षिणं बाहु गुर नात्प्राक्

दअंगुरुसाहितेपाद

श्रोत्रसमंप्रसार्यब्राह्मणोभिवादयीतोरस्समंरा
जन्योमध्यसमंवैश्योनीचैःशूद्रःप्रांजलिःप्लावनंचनाम्नो
भिवादनप्रत्यभिवादनेचपूर्वेषांवर्णानामुदितेतादि
त्यआचार्येणसमेत्योपसंग्रहणंसदैवाभिवादनमु
पसंग्राह्यआचार्यइत्येकेदक्षिणेनपाणिनादक्षिणं
पादमधस्तादभ्यधिमृश्यसकुष्ठिकमुपसंगृण्हीया
दुभाभ्यामेवोभावभिपीडयतउपसंग्राह्यावित्येकेस
र्वाण्हंसुयुक्तोध्ययनादनंतरोध्यायेत्तथागुरोःकर्म
सुमनसाचानध्यायआहूताध्यायीचस्यात्।।पा।।सदा स्या
निशायांगुरुंसंवेशयेत्तस्यपादौप्रक्षाल्यसंवाह्यसु

शातः संविशेन्न चैनमभिप्रसारयीत न खट्वायां
सतोऽभिप्रसारणमस्तीत्येके न चास्य सकाशे संविष्टो
भाषेताचार्येणाभिभाषितस्त्वासीनः प्रतिब्रूयादनु
त्थाय तिष्ठन्तं गच्छन्तमनुगच्छेद्धावन्तमनुधावेन्न सो पादुका
उष्णीष पानद्वेष्टितशिरा अवहितपाणिर्वासीदेदध्वापन्न
उष्णीषप्रभृ स्तु कर्मयुक्तो वासीदेन्नैव चेदुपसीदेद्देवमिवाचार्यमु ७
नत्धारण पासीताविकथयन्नविमना वाचं शुश्रुषमाणो
पूर्णादिवस्त्र यं स्यानुपस्पृशन्तोऽनुवाति वीतोप्रतिवृद्धः पाणिनानै पदनागः
पश्रितोऽन्यत्र यज्ञोपवीती दिवस्त्रोऽधोनिवीतस्त्वे
कवस्त्रोऽभिमुखो नाभिमुखमनासन्नो नातिदूरे च

यावदासीनो बाहुभ्यां प्रान्नुयाद प्रतिबाद्वमेकाध्यायी
दक्षिणं बाहुं प्रत्युपसीदेद्यथावकाशो बहवस्तिष्ठ
तिचनासीतानासनयोगविहित आसीने च न
संविष्टो चेद्वृत्ति च चिकीर्षेन्न तच्छक्तिविषयेन चा
स्य सकाशोन्वक्स्थानिननुपसंगृह्णीयाद्गोत्रे
णवाकीर्तयेन्न चैनं प्रसुप्तिष्ठदनूत्तिष्ठेद्वापि चेत
स्य गुरुस्याद्देशादासनाभ्यसं सर्पेन्नाम्नालदं
तेवासिनं गुरुमप्यामनइत्येके यस्मिन्गुरुस्तनाचा
र्य संबंधाद्गौरवं वृत्तिस्तस्मिन्नन्वकस्थानीयेप्याचा
र्यस्य ज्येष्ठाचार्यस्य सकाशोनानूथायोच्छिष्टं प्रयच्छे

त स्वदिस्य येनापि गच्छस्मयत इति ब्राह्मणो नोपजिघ्रेत् स्त्रियं

दाचामेद्वा किंकरवाणीत्यामंत्र्य ॥८॥७॥ उत्तिष्ठे
त्तूष्णीं वानापपयवित्तेन गुरोः प्रदक्षिणीकृत्यापेया
त्प्रेक्षेत नग्नां स्त्रियमोषधिवनस्पतीनामाच्छि
द्य नोपजिघ्रेदुपानहौ छत्रं यानमिति वर्जयेन्न स्मये
ताकारणादुपस्पृशेद्द्विजस्वलौ रक्तदन्त सत्यवादी स्या
दिति ब्राह्मणं यां विद्यां कुरुते गुरौ तेप्यस्याचार्या ते
स्यां गुरोर्वंशं स्यानन्यान्पश्यतास्योपसंग्रहणीयास्त
था हेत उपसंग्राह्या गुरुसमवाये भिक्षायामुत्पन्ना
यां यमनुबद्धस्तदधीना भिक्षा समावृत्तो मातरं दद्या
न्मातानुज्ञातो रं गमयेद्वृत्तो गुरुं धर्मकृत्येषु वा प्रयोज

येरहाविद्यांयांवतीएन्नाम्हकुयावेंनीएघेददक्षि
णामाहरेद्धर्मतोयथाशक्ति विषम गतेह्याचार्य
उग्रतःशूद्रतोवाहरेत्सर्वथाशूद्रतउग्रतोवाचार्या
र्थस्याहरणंधार्म्यमित्येकेदर्शोचनानुकथयेत्स्वा
चनानुसरेदात्मप्रशंसांपरेगर्हामितिचवर्जयेत्
प्रेषितस्तदेवप्रतिपद्येतशास्तुश्चानागमाद्वृत्तिर
न्यत्रोपसंग्रहणादुच्छिष्टाशनाच्चाचार्यवदाचा
र्यदारेवृत्तिस्तथासमादिष्टेध्यापयतिरद्धतरेच
सब्रह्मचारिण्युच्छिष्टाशनवर्ज्यमाचार्यवदाचार्य
पुत्रेवृत्तिःसमावृत्तःस्यात्येतदेवसामयाचारिक

मेतेषु ॥७॥ यथा ब्रह्मचारिणो रक्तं माल्यालिप्तमु माल्यधारणं
गंधधारणं खेउपलिप्तं केशारमश्रुरक्तोभ्यक्तो वेष्टितमुपवेष्टि शिरोवेष्टनं
तिकां चुक्युपानहिपादुक्युदासचारेषु चास्यैतानि न
१ कुर्यात्कारयेद्वास्वैरिकर्मसु च यथा दंतप्रक्षालनो
केशविन्यासं त्सादनौ च तत्ले खनानीति तद्रव्याणां च न कथयेदास
संयोगेनाचार्यस्नातस्तु काले यथो विध्यलिंहतं १
माहूतोभ्येतो वानप्रतिसंहरेदित्येकउच्चैस्त
रान्नो सी तत्तथा बहुपादेसर्वतः प्रतिष्ठितेशाय्या
सने चाचरितेनासं विशेध्यानमुक्तोध्वन्यन्वारोहे
२ सना निकृष्टकर्स्वस्तराणं श्यनानल्तिलाषितो गुरू

मत्रिणाचेत्प्रियादन्यक्षुप [illegible] द्व्युपजापव्यन्ति रो१
हासोदामंत्रणनामधेयग्रहणप्रेषणानीतिगुरोर्व
र्जयेदापद्यर्थंज्ञापयेत्सहवसन्नुसायंप्रातरनाहूतो
गुरोर्दर्शनार्थीगच्छेद्विप्रोष्यचतदहरेवपश्येदाचार्य
अस्याचार्यस्य आचार्यः मांचार्यसनिपातेप्रा [redacted] चार्यायोपसंगृह्योपसं
जिघृक्षेदाचार्यप्रतिषेधेदितरोक्षुप्युतेपूजाचास्य
सकाशेमुकुटंश्याचार्यकुलंदर्शनार्थीगच्छेयथाश
क्त्यपिहस्तमादायापिदंतप्रक्षालनानीतिमातरं
पितरमाचार्यममौवूश्वगृहाणिचरिक्तपाणिनोप
गच्छेद्राजानंचेन्नश्रुतमितितस्मिन्गुरोर्वृत्तिःपु

मि त्रै[illegible]वेनमनुकांक्षन्सर्वधर्मेष्वनुपच्छादयमानःसु
युक्तोविद्यांग्राहयेन्नचैनमध्ययनविघ्नेनात्मार्थेषू
परुंध्यादनापत्स्वंतेवास्यनंतेवासीभवतिविनिहि
१० तात्मागुरावनैपुणमापद्यमानआचार्योप्यनाचा
र्योभवतिश्रुतात्परिहरमाणोपराधेषुचैनंसत १०
तमुपालभेताभित्रासउपवासउदकोपस्पर्शन
मदर्शनमितिदंडायथामात्रमानिवृत्तेर्निवृत्तंचरि
तब्रह्मचर्यमन्येभ्योधर्मेभ्योनंतरोभवेत्युत्सृजे
त्॥८॥द्वितीयःपटलः॥८२॥श्रावण्यांपौर्णमास्या
मध्यायमुपाकृत्यमासंप्रदोषेनाधी।यीततैष्यांपौ

र्णमास्यां रोहिण्यां वा चिरमेदर्धपंमां श्वस्तुरोमाच
द्वारमध्ये सानिलेके निगमेप्यध्ययनं वर्जयेदानडुहेन वा शक्
त्पिंडेनोपलिप्तेधीयीत स्मशाने सर्वतः शम्याप्रासा
द्ग्रामेणाध्यवसितेन क्षेत्रेण वा नानध्यायोशायमाने
तु तस्मिन्नेव दक्षिणाधीयीत स्मशानवच्छूद्रपतितो
समअधर्मो समानागारे देशे के शूद्रायां तु प्रेक्षण प्रतिप्रेक्षणयो
रेवानध्यायस्तथान्यस्यां स्त्रियां वर्णव्यतिक्रांतायां
मैथुने ब्रह्माध्येष्यमाणो मलवद्वाससेच्छन्संभाषि
तुं ब्राह्मणेन संभाष्य तया संभाषेत संभाष्य तु ब्राह्म
णेनैव संभाष्याधीयीतैवं तस्याः प्रजानिःश्रेयसं मे

तः रात्रावमंतश्चांडालमभिनिहतानां तुसीम्न्यानध्या
यः संदर्शने चारण्ये तद्दहरागतेषु च ग्रामं बाह्ये ष्व
पि सत्सु संध्या स्तनुस्तानिते रात्रिं स्वप्नपर्यंतं विद्यु
११ त्सु पच्युषं यावता वारुष्णां रोहिणीमिति राम्या प्रा
साद्विजानीयीदेतस्मिन्काले विद्योतमाने सप्रदोष
महरनध्यायो दहे चापररात्रे स्तनयित्नुनोर्ध्वमं ११
र्ध्वरात्रादिष्येके गवां चावरोधे न ध्यानां च यावना ह
न्यते एषा रूढः पशूनां नाधीयीत हो रात्रावमावास्यां
सु ॥ २ ॥ चातुर्मासिषु चवैरमणो गुरू ष्वष्टाक्यओपाक
रणर तिष्यहास्तथा संबंधे षु स्नातिषु मातरि पितरि

र्यां-चार्यइतिद्वादशाहास्तेषु-चोदकोपस्पर्शनंतावं
तंकालमनुज्ञाविनां-चपरिवापनंनसमावृत्तावपरन्न
न्यत्रविहारादिष्वेकेथापिब्राह्मणंरिक्तोद्वारएषोन
पिहितोयन्मुंडस्तस्येतदपिधानंयच्छिखेतिसत्रेषु
तुवचनाद्वपनंशिखायाआ-चार्येत्रीनहोरात्राणि।
सेकेश्रोत्रियसंस्थायामपरिसंवत्सरायामेकां
सब्रह्म-चारिणीत्येकेश्रोत्रियाभ्यागमेधिजिगांसे
मानोधीयानोवानुज्ञाप्याधीयीताध्यापयेद्वागुरु
संनिधौ-चाधीहिभोइत्युक्तोधीयीताध्यापयेद्वोज
यतउपसंग्रहणमधिजिगांसमानस्याधीयीस-चा
गा धा

धीयानेषु वा यत्रान्यो व्यपेयादेतमेव शब्दमुत्सृज्या
धीयीत श्वगर्दभनादाः सलावृकैकसृकोलूकशब्दाः
सर्वे वादितशब्दा रोदनगीतसामशब्दाश्च शारीरांत
१२ रे च साम्नामनध्यायः सर्वेषु च शब्दकर्मसु यत्र सए
सृज्येरन्छर्दयित्वा स्व[illegible]न पूतिसर्पिर्वा प्राश्य पूतीगंधेः
शूर्तके चाशमसयुक्तके प्रदोषे च शुक्रो प्रोदकयोश्च पा १२ मा
ण्योः प्रेतसंक्लृप्तं चान्नं शुक्रोसप्रदोषमहरनध्या
य आ च विपाकात् श्राद्धेन तु पर्यवदध्यात् ।।७।। कां
डोपाकरणे चामात्रकस्य कांडसमापने चापित्रकस्य
मनुष्यप्रकृतीनां च देवानां यस्मै शुक्रे से के पर्युषिते

स्तं कुलेसाममाधूंसेन-चनानध्यायस्तथौषधिवनस्प
तिमूलफलेयक्रीडमुपाकुर्वीतयस्यचानुवाकस्यंकु
र्वीततन्नतत्तदहरधीयीतोपाकरणसमापनयोश्च
पारायणस्यतीविद्यांवायुघोषवान्नूमौत्वणसंवाहो
दृष्ट्वा चर्षतिवापत्रधाराप्रवहे... मारण्ययोश्चसंधीम
हापथे-चविप्राध्य-चसमध्ययनंतदहस्वैरिकमैसु
-चयथापादप्रक्षालनोस्ते-चनानुलेपनानीतितावंतं
कालंनाधीयीताध्यापयेद्वासंध्योस्तथारूक्षमारूढो
प्लु-चावमाढोनक्ता-चापालूत्तेदिवा-चापिहितेविहितम
नुवाकाध्ययनमाषाढवासंतिकयोर्निरुपप्रश्नस्यचा

विधिनातस्यविधिरुक्तःप्रातरग्न्याउदकांतंगत्वाप्रय
तःशुचौदेशेधीयीतयथाध्यायमुत्सृजन्वाचामनसा
चानध्यायेविद्युतिचाभ्यग्रायांस्तनयित्नावप्राय
१२ सेप्रेतान्नेनीहारेचमानसंपरिचक्षतेश्राद्धिकोजन
एवैकेविद्युत्स्तनयित्नुवर्षेष्वप्यपर्तौयत्रसंनिपतेयु १२
स्त्र्यहमनध्यायोयावद्भूमिर्व्युदकेत्येकएकेनधान्यौ
वैतेषामाकालंसूर्याचंद्रमसोर्ग्रहणेभूमिचलेव
स्वानउल्कायामग्न्युत्पातेचसर्वासांविद्यानांसार्वकां
लिकमाकालमन्यंचापर्तौसूर्याचंद्रमसोःपरिवे
षइंद्रधनुःप्रतिसूर्यमत्स्यश्चवातेपूतिगंधेनीहारे

च सर्वेष्वेतेषु तावंतं कालं मूहूर्त्तं चिरं ते वा ते साग्नी
र क्या प्रोक्तस्कन्द इति स्वप्रपर्यन्तं नक्तं चारण्ये न ग्रा
म बहिररण्ये वा नानृक्तं चापतौ छंदसो नाधीयीत प्रदो
षे च सार्वकालिकमाम्नातं यदि सर्पो व्यपेयादेतदेव
कुन्ति नसरत्तरेवां दीर्घजातीनां मूषकमाण्डुकमार्जा
राणां वायसस्य चाहोरात्रप्रदोषमेव चाण्डालश्वपा
करावाकस्याजस्य षण्मासान्यदि हस्ती संवत्सरो
व्याघ्रश्च तथैव यथोपात्तेमंत्राणामेव मुल्लेखे क
ल्पानां यथोक्तमन्यदतः परिषत्सु ॥ ११ ॥ ६० ॥ ६० ॥
तृतीयः पटलः ॥ ३ ॥ ६० ॥ तपः स्वाध्याय इति ब्राह्मणं

तच्छ्रूयते स यदि तिष्ठन्नासीनः शयानो वा स्वाध्या
यमधीते तप एव तत्तप्यते तपो हि स्वाध्याय इत्यथापि
वाजसनेयब्राह्मणं॥ब्रह्मयज्ञो ह वा एष यत्स्वाध्याय
स्तस्यैते वषट्कारा यत्स्तनयति यद्विद्योतते यदवस्फू
१४ र्जति यद्वातो वाति तस्मात्स्तनयति विद्योतमानेवस्फू
र्जति वाते वा वायत्यधीयीतैव वषट्काराणामछंबट् १४
कारायेति तस्य शाखांतरे वाक्यसमाप्तिरथ यदि वा
तो वा वायात्स्तनयेद्वा विद्योतेत वावस्फूर्जेद्वैकां वर्च
मेकं वा यजुरेकं वा सामाभिव्याहरेद्भूर्भुवः सुवः स
त्यं तपः श्रद्धायां जुहोमीति वैतेनो हैवास्यैतदह

स्वाध्याय उपात्तोऽत्र च हेतुः सत्यार्थे समयेनाविप्र
तिषिद्धमध्यायानध्यायं स्मृत्युपदिष्टं तितदनर्थक
ं स्याद्वाजसनेयिब्राह्मणं चेद्वेदे क्षेतार्यसमयोऽस्य गृह्य
माणकारणो विध्यं प्रत्यनध्यायं श्रुयते न कर्मयोगे मं
त्राणां ब्राह्मणोक्तो विधिर्यस्तेषामुत्सन्नाः पाठाः प्रयो
गादनुमीयन्ते यत्र तु प्रीत्युपलब्धितः प्रवृत्तिर्न तत्र
शास्त्रमस्ति तदनुवर्त्तमाना नरकाय राध्यत्यथ ब्राह्म
णोक्ता विधयस्तेषां महायज्ञा महासत्राणीति संस्म
स्तुतिरहरहर्हून बलिर्मनुष्येभ्यो यथावत्कि दानं ॥
॥१२॥ छ॥ देवेभ्यः स्वाहाकाराकावद्रा पितृभ्यः स्वधा

कारओदपात्रात्स्वाध्याय इति ।। पूजावर्णव्यायुसां
कार्याद्धृतराणोचहस्रोदर्पतिहसोधर्मव्यतिक्रा
मतिधर्मातिक्रमेखलुपुनर्नरकोनसामावृत्तेसमा
१५ देवोविध्यतओंकारस्वर्गद्वारंतस्माद्ब्रह्माध्येष्य
माणएतदादिप्रतिपद्येताविकर्थांचान्यांवृहैवंलौ
किक्यावाचाव्यावर्ततेब्रह्मयज्ञेषुच्चैतदादयः १५
प्रसवाल्लोकेचवृत्तिकर्मस्वेतदादीन्येववाक्यानि
स्युर्यथापुण्याहंस्वस्तिऋद्धिमित्तिनासमयेनरू
ढंकुर्वीतत्रिःआचमनंत्रिःसहवचनमितिपरी
ह्याप्याविचिकित्सायांब्रह्मंगंतव्यमित्तिहारीतो ।।।

नबहिर्वेदेगतिर्विद्यतेसमादिष्टमध्यापयंतंया
वदध्ययनमुपसंगृह्णीयान्नियमर्हंतस्मिंल्लोपेनग
तिर्विद्यतेरक्षाणांतुब्रह्मणिमिथोविनियोगेनग
तिर्विद्यतेब्रह्मवर्द्धताङ्गिरसुपदिशंतिनिवेशोवत्सरेसं
वत्सरेसंवत्सरेद्वौद्वौमासौसमाहिताआचार्यकु
लेवसेन्भूयःश्रुतमिछन्तितिश्वेतकेतुरेतेनस्नेह
योगेनभूयःपूर्वस्मात्कालाद्भूतमकुर्वन्नितितत्र
चात्यैविप्रतिषिद्धंनिवेशोहिरत्तेनैय्यमिकानि
श्रूयंते॥१२॥व्र॥अग्निहोत्रमतिथयोयज्ञा
न्पदेवंयुक्तमध्ययनार्थेनयंचोदयेन्नैवैनंप्रसा

चक्षीतनश्चास्मिन्दोषं पश्येयुद्छायामसंवृतो
गतिरेव तस्मिन्मातरि पितरि आचार्यवच्छुश्रुषा
समावर्तनेन सर्वे गुरूवउपसंग्राह्याः प्रोष्य च समा
गमे मात्रत्रुष्वग्निनीषु च यथापूर्वमुपसंग्रहणं
१६ निसा च पूजाय थोपदेशोऽकृत्विक्श्वशुरपितृव्य
मातुलानां ब्रह्मचारिणे शावकर्माणि व्रतलोपो ना १६
स्त्यन्यत्र मातापितरावेव मधुमांसमलक्षणं पुन
रूपनयनं मातुलानां वरवयसः प्रसुश्थायात्ति
वदेत्तूष्णीं वोपसंगृह्णीयाद्दशवर्षपौरसख्यं पंच
वर्षं ~~पौरसख्यं पंचव~~ वर्षे तु चारणं॥ त्रिवर्षपूर्वेश्रो कृतिष्ठ

त्रियोभिवादनमर्हति ज्ञायमानेवयोविशेषेऽ ८८
ज्ञातरायाभिवाद्यं विघमगतायागुरवेनाभिवाद्य
मन्वारुह्यवाभिवादयीतसर्वत्रतुप्रसुप्तायाभिवा
दनमप्रयतेननाभिवाद्यं तथाप्रयत्तायाप्रयत
श्चनप्रत्यभिवदेप्रतिवयस्सस्त्रियोनसोपानद्वेष्टि
तशिराअवहितपाणिर्वाभिवादयीतसर्वनाम्ना
स्त्रियोराजन्यवैश्यौ चननाम्नामातरमाचार्यदा
रं चेत्येकेदशवर्षश्चब्राह्मणः शतवर्षश्चक्षत्रियः॥
पितापुत्रौस्मतौविद्धितयोस्तुब्राह्मणः पिता॥ कु
शलमवरवयसंवयस्यंवापृच्छेदनामयंक्ष

त्रियमनखं वैश्यमारोग्यं शूद्रं नासंन्नाष्य श्रो
त्रियं व्यतिव्रजेदरण्ये च स्त्रियं ॥ १४ ॥ चतुर्थः पटलः
॥ ४ ॥ छ ॥ उपासने गुरूणां वृद्धानामतिथीनां हो
१७ मे जप्यकर्मणि भोजन आचमने स्वाध्याये च य
ज्ञोपवीती स्यात् भूमिगतास्वप्स्वाचम्य प्रयतो
भवति यं वा प्रयत आचमयेन्न वर्षधारास्वाचा १७
गर्ता मेत्तथा प्रदरोदकेन तप्ताभिश्चाकारणाद्विक्लि पाणि
र्वैयसउथं म्यापउपस्पृशेच्छक्तिविषयेन मूर्तमप्य
प्रयतः स्यान्नग्नो वा नाप्सु सतः प्रयोणं विद्यत म
उत्तीर्य ह्याचामेन्नाप्रोक्षितमिंधनमग्नावादध्या

न्मूदखस्तरेचासंस्पृशोद्वेत्किंविषयेनमूत्रेन
न्यानप्रयतान्प्रयतो मन्येततथातृणकाष्ठे
षुनिखातेषुप्रोक्ष्यवासउपयोजयेच्छुनोपहतस्सै
चैलोवगाहेतप्रक्षाल्यवातंदेशमग्निनासंस्पृ
श्यपुनःप्रक्षाल्यपादौचाचम्यप्रयतोजवसग्नि
नाप्रयतआसीदेदिषुमात्रादिकेनचैनमुपध से
मेत्खट्वायांनोपदध्यात्स्नूतैयोदकेग्रामेयत्रा
माधीनंप्रयमणंतत्रवासोध्याम्यौब्राह्मणस्यमूत्रं
रुहापुरीषंवामूत्रपुरीषलेपानन्नलेपानुच्छिष्ट
लेपान्रेतसःश्च्यलेपास्तान्प्रक्षाल्यपादौचा

चम्यप्रयतोभवति॥१५॥८८॥त्रिर्वेनाचामेत्प्रह्वो
वासीनस्त्रिराचामेद्धृदयंगमाभिरद्भिस्त्रिरोष्ठौ
परिमृजेद्द्विरित्येकेसकृदुपस्पृशेद्द्विरित्येकेदक्षि
१८ णेनपाणिनासव्यंप्रोक्ष्यपादौशिरश्चेन्द्रियाण्यु
पस्पृशेच्चक्षुषीनासिकेश्रोत्रेचाथापउपस्पृ १८
शेद्भक्ष्यमाणस्तुप्रयतोपिद्विराचामेद्द्विःपरि
मृजेत्सकृदुपस्पृशेत्सुप्त्वाचांतपर्यंतौवोष्ठावुपस्पृ
श्याचामेत्नश्मश्रुभिरुच्छिष्टोभवत्यंतरास्येस
द्भिर्यच्चान्यद्धस्तेनोपस्पृशंतियआस्याद्बिंदवःपतं
त्युपलभ्यंतेतेष्वाचमनंविहितंयेभूमौनतेष्वाचा

७....

मेदिसेकेस्वपृक्षपथौ सिंगं घाणिकाश्यालंबेलो
हितस्यकेत्वानीमग्नेर्गवांब्रीह्मणस्यस्त्रियाश्वार्कं
वेमहापथंचगलामेध्यंचोपस्वन्याप्रयतेचमनु
ष्यंनी।वींचपरिधायायापउपस्वन्नोदार्द्धवाशवूदो
पयीर्नुमिंवाहिण्साथैनासिनामाण्संछिन्नम
णेज्यंदरिद्रिरुपूपस्यनापछिंद्यस्यकुलेस्त्रियेत धा
नलत्रानिर्दन्नोत्नोत्कृच्यंतथानुथिनायाण्श्वान्ये
केत्रास्यादन्यघामेध्यममेध्येरचमत्वंकीटोवामे
ध्यसेवींमूषकलांगंवापदावोपहतण्सिच्यावासु
पापी नावापंपात्रैणवादस्वण्सिचावोपहततदास्यावान

क्रमाद्धतं तु जानं वा ॥१८॥ ६४॥ यत्र शूद्र उपस्पृश्योद
न हि स्त्रिर्वा समानपंक्तौ भुंजानेषु वा यत्रान्नं स्थायोच्छि
ष्टं प्रयच्छेदाचामेद्वा कुत्सयित्वा वा यत्रान्नं दद्युर्म
१९ नुष्यैरवघ्रातमन्यैर्वा मेध्यैर्नना विभुंजीत तथा
मंदिरोपरि प्रासादे स्रुतमन्नौ तु भुंजीत ना प्रीतमन्मयेभ्रोक्त
व्यमाप्रीतं चेदग्निदग्धं परिमृष्टं लोहं प्रयत्नं निर्लि ११
खितं दारुमयं यथागमं यत्नेनापनीय मन्त्रमश्नी
यात्तथा रसानाम्म माण्डं समधुलवणानीति परीहा
प्यतैलसर्पिषीत्तु प्रयोजयेदुदकेवधायरतान्ते प
र्यूषितमरवाद्यापेयानाद्यं शूकं चफाणितं पृथुकं पोहे

नागा तंडुलकैरंजनरूजसक्तुशाकमांसपिष्टक्षीरवि
कारौषधिवनस्पतिमूलफलवर्ज्यं शूद्रं चापरे यो
गं सर्वमिच्छमपेयं तथैलकं पयउष्ट्रीक्षीरमृगीक्षीर
संधिनीक्षीरयमसूक्षीराणीति धेनोश्चानिर्दशाया
स्तथाकीलालौषधीनां च कलंजपलांडुपलारिका
यश्चान्यत्परिच्यक्षतेक्र्या वृक्षोऽभक्ष्यमिति हि ब्राह्मण पत्रकं
मेकखुरोष्ट्रगवयग्रामसूकरशरभगवांधेन्वन
डुहोऽन्नक्षं मेध्यमानडुहमिति वाजसनेयकं । कुक्कुटा
विकिराणां प्लवः प्रतुदां क्रव्यादोहंसः सचासचक्रवा
कसुपर्णाश्च क्रुंचक्रौंचवाध्रीणसलक्ष्मणवर्ज्यं पंच

नखानांगोधाकच्छपश्वाविच्छल्यकखड्गत्रासापूतीख
षवर्ज्यमभक्ष्यश्चेटोमत्स्यानाऽऽसर्पशीर्षश्मद्गुरुःक्रव्या
दोयेचान्येविकृतायथामनुष्यशिरसः ॥१७॥ पंचमःप
२० टलः ॥७॥५॥७॥ मत्स्यामंसोर्गमाऽऽसंजरुमिमूलफ मृगमांसं
लानिरक्षागव्युतिर्निवेशानंयुग्यघासश्चोग्रतःप्रति २०
ग्राह्याण्येतान्यपिनानंतेवास्याहृतानीतिहारीतआ
मंवाप्रतिगृह्णीरन्नकृतान्नस्यवाविरसस्यनसुभिक्षा
स्युःस्वयमप्यरक्तोसुवर्णदद्यापशुंवाजुंजीतनास्यंतम
न्ववस्येद्वृत्तिंप्राप्यविरमेत्त्रयाणांवर्णानांक्षत्रियप्रज
तीनाऽऽसमारक्तेनननोत्कृष्यंप्रवृत्ताब्राह्मणस्यनोत्क

च्यं कारणादभोज्यं यत्राप्रायश्चित्तं कर्मासेवते प्रायश्चि
त्तवति चरित्तनिर्वेषस्य भोक्तव्यं सर्ववर्णानां स्व
धर्मे वर्त्तमानानां भोक्तव्यं शूद्रवर्ज्यमित्येके तस्या
पि धर्मोपनतस्य स्वयमप्यवृत्तौ सुवर्णं दत्वा पशुं वा
भुंजीत नात्यंतमन्ववस्येद्वृत्तिं प्राप्य विरमेत् संघान्न
मभोज्यं परिक्रुष्टं च सर्वेषां च शिल्पाजीवानां ये च श
स्त्रमाजीवंति ये चाधिं जीवंति भिषक् वार्धुषिको दीक्षितोऽक्री दीक्षायां
तराजको ग्निषोमीयसंस्थायामेव हुतायां वपायां
दीक्षितस्य भोक्तव्यं यज्ञार्थे वा निर्दिष्टे शेषाद्भुंजीर
न्निति ब्राह्मणं॥ क्लीबो राज्ञां प्रैषकरो हविर्याजी चार्यविधि

नाचप्रव्रजितो यश्चाग्नीन पास्यति यश्च सर्वान्नवर्जय
ते सर्वांनी चश्रोत्रियो निराकृतो वृषलीपतिः ॥१८॥१७॥
मत्त उन्मत्तो बद्धोणिकः प्रत्युपविष्टो यश्च प्रत्युपवेश
२१ यते तावंतं कालं क आस्याभोयरई पसेदित्ति कण्वः ॥ पु २१
ण्यं इति कौत्सो यत्किंचिद्दद्यादिति वार्ष्यायणिर्यदिह
रजः स्थावरं पुरुषेणोत्कृष्यमथ चेच्चलं दानेन निर्दो
षो नावतिष्ठत्याजिक्षाणोत्कृष्येककुणिकौ काण्वकुत्सौ
तथा पुष्करसादिः सर्वतोपेतं वार्ष्यायणीयं पुण्यस्य प्सतो
णोत्कृष्यं पुण्यस्याप्यनीप्सतो नणोत्कृष्यं यतः कुतश्चाप्यु
द्यतं णोत्कृष्यं नानन्नियोगपूर्वमिति हारीतोथ पुराणश्लो

काउदाहरंति॥ उद्यतामाहृतां भिक्षां पुरस्तादप्रवेदि
तां॥ भोज्यां मेने प्रजापतिरपि दुष्कृतकारिणः॥ न तस्य
पितरोश्नंति दशवर्षाणि पंच च॥१५॥ न च हव्यं वहत्यग्नि
र्यस्तामभ्यवमन्यत इति॥ अथापूतस्य लोकव्यं चौर
स्यापि विशेषतः॥ न ह्येवं बहु याज्यस्य यश्चोपनयते
बहूनिति॥ चिकित्सकस्य मृगयोः शल्पहंतस्य पारि
नः॥ कुलटायाः षंढकस्य च तेषामन्नमनाद्यमि सथा
प्युदाहरंत्यन्नादे भ्रूणहा मार्ष्टि पयो जार्यपचारिणी
गुरौ शिष्यश्च याज्यश्चे ॥ऋ॥ विष्णु स्तेनो राजनि किल्बिष
मित्येननाअजिराङ्गसतिस्तेनः प्रमुक्तो राजनि याचंनन्न

त्त संकर इति ॥१२॥ षष्टः पटलः ॥६॥ ६॥ नेमं लौकि
कमर्थं पुरस्कृत्य धर्मांश्चरेत् निष्फलाह्यभ्युदये भ
२२ वंति तद्यथा आम्रे फलार्थे निर्मिते छाया गंध इत्यनूत्प
द्यते एवं धर्मं चर्यमाणमर्था अनूत्पद्यंते नो चेदनूत्प
द्यंते न धर्महानिर्भवत्यनसूयुर्दुष्प्रलंभः स्यात्कुहकश
ठनास्तिकबालवादेषु न धर्माधर्मौ चरत आवं २२
स्व इति न देवगंधर्वा न पितर इत्याचक्षते यं धर्मो यम
धर्म इति यत्त्वार्याः क्रियमाणं प्रशंसंति स धर्मो यद्ग
र्हंते सोऽधर्मः सर्वजनपदेष्वेकांतसमाहितमार्याणां

वत्तएं सम्यग्विनीतानां रथ्यानामात्मवतामश्वो । क्षुपाना
मदांतिकानां रक्तसादः स्वयं कृजेतैव मुक्तौ लोकावजितजयस्य
विहिता ब्राह्मणस्य वणिज्यापदि व्यवहरेत पण्यानामे
पण्यानि सुदस्यन्मनुष्यान्रसान्रागान्गंधानन्नं च
र्मगवांवशाएं श्लेष्मोदकेनोक्ष्म किरवेपिप्पलिमरीचि
धान्यं माएं समायुधएं सुकृतानां च तिलतंडुलाएं
स्तेव धान्यस्य विशेषेणन क्रीणीयाद विहितश्चैतेषां
गो मिथो विनि [illegible] योमेन चान्नस्य मनुष्याणां च मनुष्यैरसा
नांच रसैरागानां च रागैर्गंधानां च गंधैर्विद्या याच वि
द्यानाम क्रीतपण्यैर्व्यवहरेत ॥२०॥ छ्या॥ मुंजबल्वजैर्मू

स्न फल्गै स्तन काष्ठे र विदस्तैर्नोयंत्तमन्ववस्ये द्व त्तिं मा
प्यविरमेंन पतितैः संव्यवाहारो विधतेतथा पपात्रैर
थ पत्नीयानि स्तेयमात्रिरास्यं पुरुषवधो ब्रह्मोज्झंग
२२ र्भशातनं मातुः पितुरिति योनि संबंधे सहापयैः स्त्रीग
मनं सुरापानमसंयोगसंयोगो गुर्वर्स सखीं गुरुसखीं २२
च गत्वान्याः अपरतल्पाना गुरुतल्पेप। ततो सकेध
र्मीणां तु सततमाचारो थाशुचिकराणि शूद्रगमनमा
र्यस्त्रीणां प्रतिषिद्धानां मां र सजाक्षण तुनो मनुष्य
स्य कुक्कुटसूकराणां ग्राम्याणां क्रव्याद सो मनुष्याणां
मूत्रपुरीषप्राशनं शूद्रोच्छिष्टमपपात्रीगमनं चार्या

णोमे. तान्यपिपतनीयानीत्येके तोन्यानिदोषवंत्यशु
चिकराणिन्नाचंतिदोषंबुध्वानपूर्वः परेभ्यःपतितस्य
समाख्यानेस्याद्वर्जयेत्तेनंधर्मेषु ॥२१॥ सप्तमपटलः॥
अध्यात्मिकान्योगाननुतिष्ठेन्यायसंहितोननैश्चारि पर्म
कीनात्मलाभान्नपरंविद्यतेतत्रात्मलाभीयां श्लो
कानुदाहरिष्यामः॥ पूः प्राणिनः सर्वएवगुहाशय
स्याहन्यमानस्यविकल्मषस्याअचलंचलनिकेतं
येनुतिष्ठंतितेमृताः॥ यदिदमिदिहेदिह लोकेवि
षयमुच्यते॥ विधूयकविरेतदनुतिष्ठेद्गुहाशयं
आत्मन्येवाहमलब्धैतद्धितंसेवस्वनाहितं॥ अ

थान्येषु प्रतीच्छामि साधुस्थानमनपेक्ष्य या ॥ महां
तं तेजस्काय सर्वत्र निहितं प्रभुं ॥ सर्वजन्तुषु योनि
यो विपश्चिदमृतो ध्रुवः ॥ अनंगो शब्दो शरीरो स्पर्श
श्च महान्छुचिः ॥ स सर्वं परमा काष्ठा स वै पुवं न ऽस
२४ वै नैजाजनं पुरं ॥ तं योनि तिष्ठे सर्वत्र प्राध्यं चास्ये स २४
दाचरेत् ॥ दुर्दर्शं निपुणं युक्तो यः पश्येत् स मोदते वि
ष्टपे ॥ २२ ॥ छ ॥ आत्मनं पश्यं सर्वजन्तानि न मुह्येद्विं
तयन्कविः ॥ आत्मानं चैव सर्वत्र यः पश्येत् स वै ब्रह्मना
कपृष्ठे विराजति ॥ निपुणो णीयानु बिसोर्णया यः स
र्वमावृत्य तिष्ठति ॥ वर्षिष्ठा पृथिव्या ध्रुवः सर्वमा

रभ्यतिवर्त्ति॥सइंद्रियैर्जगतोस्यशासनादन्योनन्य
स्यसैयासरमेष्टीविराजः॥तस्मात्कायाःप्रभवंतिस
र्वेसमूलःशाश्वतिकःसनित्यः॥दोषाणांतुनिर्घातो
योगमूलइहजीवते॥निर्हृत्यभूतदाहीयान्क्षेमं
गच्छतिपंडितः॥अथभूतदाहीयान्दोषानुदाहरि
ष्यामः॥क्रोधोहर्षोरोषोलोभोमोहोदंभोद्रोहोमृषो
द्यमत्याशपरीवादावसूयाकाममन्यूअनात्म्यमयो
गस्तेषांयोगमूलोनिर्घातो॥क्रोधोहर्षोरोषोलोभोमो
ऽहोऽदंभोऽद्रोहःसत्यवचनमनत्याशोपैशुनमनसूया
संविभागस्त्यागआर्जवंमार्दवंशमोदमः॥सर्वभूते

रविरोधो योग आर्यमानवानां स्यंतुरिति सर्वाश्र
मणां समयपदानि तान्यनुतिष्ठन् विधिना सार्व
गामी भवति ॥२॥ आचार्यक्षत्रियं हत्वा गवां सह
स्रं वैरयातनार्थं दद्यात् तन्नातं वैश्ये दश शूद्रे ऋष
२५ भश्चात्राधिकः सर्वत्र प्रायश्चित्तार्थं स्त्रीषु चैतेषामे
वं पूर्वयोर्वर्णयोर्वेदाध्यायं हत्वा सवनगतं वा २५
जिवांस्तो ब्राह्मणमात्रं च गर्भं च तस्याविज्ञातमात्रेयाग
त्रेयीं च क्षत्रियं तस्य निर्वैषोऽरण्ये कुटिं कृत्वा वाग्य गोपश्चां॥
तः शवशिरः ध्वजोऽर्धशाणीपक्षमधोनाभ्युप
रि जान्वाच्छाद्य तस्य पंथा अंतरा वर्त्मनि दृष्ट्वा चान्य

मुत्क्रामेन्नूरखंडेनलोहितकेननगरावेणंग्रामेप्रति
शेत्कोभिशस्तायभिक्षामितिसप्तागाराणिचरेत्तू
ष्णींवृत्तिरलब्धोपवासोगाश्चरक्षेत्तासांनिष्क्रमण
प्रवेशनेद्वितीयोग्रामेर्थोद्वादशवर्षाणिचरित्वा
सिद्धः सद्भिः संप्रयोगंआजिपथेवाकुटिंकृत्वाब्रा
ह्मणगव्योपजिगीषमाणोवसेत्त्रिः प्रतिराद्धोप
जित्यवामुक्तःअश्वमेधिकंवावभृथमवेत्यमुच्य
तेधर्मार्थसंनिपातेर्थग्राहिणंतंदेवगुरुंहत्वा
श्रोत्रियंवाकर्मसमाप्तमेतेनैवविधिनोत्तमादुच्छ्वा
साच्चरेन्नास्यास्मिन्लोकेप्रत्यापत्तिर्विद्यतेकल्मषं

तुनिर्हण्यते गवां हत्वा त्रिरश्वां द्रायणं चरेद्यादृशो
यथालिंगं पश्नून्दत्वा ॥२४॥८७॥ गुरुतल्पगामी स र
(ग वर्षं त्रिःश्रं पत्नीनास्यां जल्लाबाधायदक्षिणांदिशा
मनावृत्तिं व्रजेत्तु ज्वलितां वा स्त्रीं परिष्वज्य समान्नु
२६ यात्सुरापोग्निस्पर्शां सुरां पिबेत्स्तेनः प्रकीर्णकेशो
सेमुसलमाधाय राजानं गत्वा कर्माचक्षीत तेनै २६
नं हन्याद्वधे मोक्षो नुज्ञातेनुसातारमेन स्पृष्टाय
ग्निं वा प्रविशेत्तीक्ष्णं वातपजायछन्नूजत्का पचयेन
वात्मानं समान्नुयात्तु रुद्रसंवत्सरं वा चरेद्यथापु
दाहरं तिस्तेयं हत्वा सुरापी हा गुरुदारं च गत्वा ब्र

त्सरंस्नामरुह्वाचतुर्थकालामितभोजनःस्युरपो
भ्यवेयुःसवनानुकल्पंस्थानासनाभ्यांविहरंत
एतेत्रिभिर्वर्षैरपपापंनुदंते॥प्रथमंवर्णंपरीहा
प्यप्रथमंवर्णंहत्वासंग्रामंगत्वावतिष्ठेततत्रैनं
हन्युरपिवालोमानिहत्वंमांसमितिहावयित्वा
ग्निंप्रविशेद्वायसप्रचलाकबर्हिणचक्रवाकहंस
भासमंडूकनकुलडेरिकाश्वहिंसायांशूद्र
वत्प्रायश्चित्तं॥२५॥धेन्वनडुहोश्चाकारणात्वधु
र्यवाहप्रवृत्तौचेतरेषांप्राणिनामनाकोत्तयमाकु
स्यानुतंचाह्वात्रिरात्रमक्षीराक्षारलवणभोजनं

शूद्रस्य सप्तरात्रमभोजनं ॥ स्त्रीणां चैवं येषां जि
ह्वास्संते षामेकांगं छित्वा प्राणिहिं ॥ सायामनार्यव
पैशुनप्रतिषिद्धाचारेष्वनृतक्ष्यालोज्यापेयप्राशने
शुद्रायां चरेतः सिक्का योनौ च दोषवच्चकृमिजि
२८ संधिपूर्वं स्वहानलिसंधिपूर्वं वा ब्रिंगालिरपउपस्प २८
र्शौ वारुणीर्जीर्वांन्यैर्वापवित्रैर्यथाकर्माभ्यासोग
र्दानेनाचक्रोर्णानिर्वृत्तिं पाकयज्ञेन यजेन तस्य
शूद्रः प्राश्नीयात् निर्मथ्याद्वा याचनोपदस्यावज्वते
धोदकेमामेयवाव्वाधीनेप्रयमणं तत्र वासोधामर्या
ब्राह्मणस्य मूत्रं स्त्रहापुरीषं वा मूत्रपुरीषरलेपान्नन्नले

~~नातुच्छिद्र~~स्येपाधीतप्रायश्चित्तं संवत्सरमाचार्य
हिते वर्त्तमानो वाचंयच्छेत् स्वाध्यायएवोत्सृजमानो
वाचमाचार्यआचार्यदारे भिक्षाचर्येचेचमन्येष्व
पि दोषवत्स्वपतनीये षूत्राणि यानि वक्ष्यामः का
ममन्युर्न्यां वा जुहुयात्कामोकार्षीन्मन्युरकार्षीदि
ति जपेद्वा पर्वणि वा तिलभक्ष उपोष्य वा श्वोभूत
उदकमुपस्पृश्य सावित्रीं प्राणायामशः सहस्रकृ
त्व आवर्त्तयेत्प्राणायामशो वा ॥२६॥ ॥ श्रावण्यां
पौर्णिमास्यां तिलभक्ष उपोष्य वा श्वोभूते महानद
मुदकमुपस्पृश्य सावित्र्यासमित्सहस्रमादध्याज्ज

पेद्धे द्वि यज्ञकृत्तूचीपवित्रार्थीनाहरेदजोऽयंतुलो
क्कानै ष्णूरी षं तत्सप्तरात्रेणावाप्य नहेमंतशिशिरं
योर्वेजितयोः संध्योरुदकमुपस्पृश्य नोत्सृ द्वादशरा
२८ त्रंवाचरेत् त्र्यहमनक्ताश्य दिवानीतंतस्याहं
त्र्यहमयाचितव्रतं त्र्यहं नाश्नाति किंचनेति रु २८
छ्रद्वादशरात्रस्य विधिरेतमेवाभ्यसेत्संवत्स
रं सकृच्छ्रसंवत्सरोथापरं बहून्यप्यपतनीया
ति निरहस्यानिरनश्नपारायणोः कृतप्रायश्चितोऽनव
सनार्याग् त्रायने बिभ्य द्धद्धि ध्यि कषायपपः।अ
ब्राह्मणदेववंदितेणेवासीतपकृतपू॥यदेक

मौ

रात्रेण करोति पापं स्वसंवर्णे ब्राह्मणः सेवमानः ॥ च
तुर्थकालउदकाभ्यवायी त्रिभिर्वर्षैस्तदपहंति पापं
॥२७॥ इति नवमपटलः ॥९॥ यथा कथाच परपरि
ग्रहमभिमन्यते स्तेनो ह भवतीति कौत्सहारीतौ तत्
था काण्वपुष्करसादी संत्युपवादाः परिग्रहेष्विति
वार्ष्यायणिः शाम्याषायुग्यघासश्च न स्वामिनः प्रति
षेधयं । अतिव्यवहारो विरुध्यो भवति सर्वत्रानुम
तिपूर्वमिति हारीतो न पतितमाचार्यं ज्ञातिं वा द
र्शनार्थो गच्छेन्न चास्मात् भोगानुपयुंजीत यदृच्छास
न्निपात उपसंगृह्य तूष्णीं व्यतिव्रजेन्मातापुत्रत्वस्य

शुयाएं स्रिकर्माण्यारभते तस्याएं शुश्रुषानिस्यापत्ति
तायामपि न तु धर्मसंनिपातस्याद्धर्माहृतान्गोगा
मिनानुशासयनवर्ण्यन्ताधर्मश्वेसत्तिप्याहृत्साधोनाम्यु
परिजानाच्छाध्यत्रिषवणमुदकमुपस्पर्शनान्नक्षीराक्षा
२९ रलवणं भुंजानो द्वादशवर्षाणि नागारं प्रविशेत्ततः २९
सिद्धिरथ संप्रयोगस्याहार्यैरेतदेवान्येषामपि पत
नीयानां गुरुतल्पगामी सुषिराएं सूर्मिं प्रविश्योभय
तआदीप्याभिदहेदात्मानं मिथ्यैतदितिहारीतो यो
ह्यात्मानं परं वाभिमन्यतेऽभिशस्त एव स भवत्यनेने
वविधिनोत्तमादुच्छ्वासाच्चरेन्नास्यास्मिन्लोके प्रत्या

पत्तिर्विद्यते कल्प्यंतु निर्ह्रियते दारव्यतिक्रमी खरा
जिनं बहिर्लोमपरिधाय दारव्यतिक्रमिणे जिक्षामिति
सप्तागाराणि चरेत्स्वा वृत्ति षण्मासान् स्त्रियास्तु तद्व्य
तिक्रमे कृच्छ्र द्वादशरात्राभ्यासस्तांचं ते कालमथ भ्रू
णहाभ्वा जिनं खराजिनं वा बहिर्लोमपरिधाय पुरुष
शिरः प्रतीपानार्थमादाय ॥ २८ ॥ छ ॥ खट्वांगदण्डार्थे
कर्मनामधेयं प्रब्रुवाणश्चंक्रम्येत को भ्रूणघ्ने भिक्षा
मिति ग्रामे प्राणवृत्ति प्रतिलभ्य शून्यागारं वृक्षमूलं वा
भ्युपाश्रयेन्न हि मनुष्यैः संप्रयोगो विद्यतए तेनैव वि
धिनोत्तमादुच्छ्वासात्सांचरेन्नास्यास्मिंल्लोके प्रत्यापत्ति

र्विधत्ते कल्मषं तु निर्हण्यते यः प्रमत्तो हंति प्राप्तं दोषं
फलं सह संकल्पेन भूय एवमन्येष्वपि दोषवत्सु क
र्मसु तथा पुण्यक्रियासु परीक्षार्थोपि ब्राह्मण आयु
धं नाददीत यो हिंसार्थमभिक्रामंतं हिनस्ति म हरति
२० न्युरेव मन्युं स्पृशति न तस्मिन्दोष इति पुराणे स्मा २०
ध्यायिनं कुले जातं यो हन्यादाततायिनं। न तेन भ्रू
णहा स स्यान्मन्युस्तं मन्युमृच्छतीति। गोब्राह्मणानां
स्वशरीरहेतो शस्त्राभिघातः शरणागतं च॥ स्त्रीणां
च केशाग्रहणे विप्रहस्ते शास्त्रग्रहणं प्रशस्तमिथ
साप थाभिशस्ताः समवायचरेयुर्धार्म्यमिति सांशेसेत भ्ये

रेतरयाजकाइतरेतराध्यापकामिथोविनाहमानाः
स्त पुत्रौन्निष्याधत्नुयुर्विप्रव्रजतास्मदेवएष्यस्मत्स्वार्याः
संप्रपस्सत्तेसथापिनसेंद्रियःपततितदेतेनवेदितव्य
मंगहीनोपिसांगंजनयतिमिथ्येतदितिहारीतोदधि
धानीसधर्मास्त्रीजवतियोहिदधिधान्यामप्रयतं
पयआतच्यमंथतिनत्तेनधर्मकृत्यंक्रियतएवमस्तु
चिसुकंयन्निर्वर्ततेनत्तेनसहसंप्रयोगोविद्यतेत्रिंची
रानुव्याहारावस्तुचिकरावपतनीयोपतनीयावितिहा
रीतःपतनीयवृत्तिःवस्तुचिकराणांद्वादशमासानुद्वा
दशार्द्धमासानद्वादशद्वादशाहान्द्वादशसप्ताहान्द्वा

दशात्र्यहं द्वादशाहं द्वादशाहं ६ सप्ताहं त्र्यहं द्व्यहमे
काहमित्यसुचिकरनिर्वेषो यथाकर्माभ्यासः ॥२९॥ द
शमः पटलः ॥१०॥ विद्यया स्नातीत्येके तथा व्रतेनाष्टाच
२१ त्वारिंशद्वर्षेण विद्याव्रतेन चेत्येके तेषु सर्वेषु स्नातक
वद्वृत्तिः समाधिविशेषाच्छ्रुतिविशेषाच्च पूजायां फलवि
शेषो ऽथ स्नातकव्रतानि पूर्वेण ग्रामान्निष्क्रमणप्रवेश २१
नानि च शीलयेदुत्तरेण वा संध्योश्च बहिर्ग्रामादास
नं वाग्यतश्च विप्रतिषेधे श्रुतिलक्षणं बलीयः सर्वान्रा
गान्वाससि वर्जयेत्कृष्णं च स्वाभाविकमनूद्भासि वा
सो वसीताप्रतिकृष्टं च शक्तिविषये दिवा च शिरसः

प्रावर्णे वर्जयेन्मूत्रपुरीषयोः कर्म परीक्षाप्य शिरस्तु प्रा
वृत्य मूत्रपुरीषे कुर्यान्न कस्यांकिंचिदं तर्थ्यय छायायां
मूत्रपुरीषयोः कर्म वर्जयेत्स्वां तु छायामचमेहं न सोपा
नन्मूत्रपुरीषे कुर्यान्न वृक्षे पथ्य प्लुच तथाष्ठीवनमैथु
नयोः कर्माप्सु वर्जयेदग्निमादित्यमपो ब्राह्मण गा
देवताश्च्याग्नि मुखा मूत्रपुरीषयोः कर्म वर्जयेदस्मा
नं लोष्टमार्द्रं नोषधि वनस्पतिन् र्धानादि च मूत्रपु
रीषयोः शुंधने वर्जयेदग्निमपो ब्राह्मणं गा देवता
धारं प्रतिपादं च नात्ति विम्ब येनाग्नि प्रसारयीता
थाप्युदाहरंति ॥ २० ॥ ६ ॥ प्रा

ङ्मुखो नानि मुं।जीतोच्चरे दक्षिणामुखः। उदङ्मुखो
मूत्रं कुर्यात्तस्य कूपादावनेजनमित्याराध्यावसथान्मूत्र ८।
पुरीषे कुर्याद्दक्षिणां मुखः। दिशं दक्षिणापरां वास्तमिते
२२ बहिर्ग्रामादारादावसथाद्वा मूत्रपुरीषयोः कर्म च
र्जयेत् शिरः परिवेष्टनं प्रथमं निवीतं द्वितीयं दिशा
वलोकनं तृतीयं मत्तर्यौनं चतुर्थं मौनं पंचमं पुरीष २२
णूषं मृत्तिग्रहणं सप्तममुदकमष्टममेतद
ष्टकमित्याचक्षते देवताभिध्यानं चाप्रयतेः पर
पं चोनायोर्दैवतानां राज्ञां श्च ब्राह्मणस्य गोरिति

पदोपस्पर्शनं वर्जयेद्धस्तेन चाकारणात् गोर्दक्षि
णानां कुमार्याश्च परीवादान्वर्जयेत् स्तृणतीं च
गां नाचक्षीत संसृष्टां च वत्सेनानिमित्तेनाधेनु
मधेनुरिति ब्रूयाद्धेनुर्भव्येत्येवं ब्रूयात् नाभद्रं भ
द्रमिति ब्रूयात्पुण्यं प्रशस्तमित्येवं ब्रूयाद्वत्सतंतीं ती
च नोपरिगच्छेद्यद्युपरिगच्छेद्ध्रियमाणेन त्वति
पुंस्त्वादंतरेण नातीयाद्यद्यतीयादनायुष्यो भवति
नासौ मे सपत्न इति ब्रूयाद्यद्यसौ मे सपत्न इति ब्रूया
द्विषंतं भ्रातृव्यं जनयेन्नेंद्रधनुरिति परस्मै प्रब्रूया
द्यदि ब्रूयान्मणिधनुरित्येवं ब्रूयान्न पततः संचक्षी

तोध्यं त[illegible]स्तं यं तं न्यादि संतनि वर्जयेद्दिवादिसुः
सगानि गोपाययति नक्तं चंद्रमास्तस्मादमावास्यां
यांनिशायाः स्वाधीय आत्मनो गुप्तिमिच्छन्प्राय
तो ब्रह्मचर्यकाले चर्याच सहत्वेतोः रात्रौ सू
२२ र्याचंद्रमसौ वसतो न कुस्तुसाग्रामं प्रविशेद्यदि
प्रविशेन्न मोहाय वा स्तोष्पतय इत्येतां मंत्रं चज
पेदन्यां वा रौद्रीं नाब्राह्मणायोच्छिष्टं प्रयच्छेद्यदि २२
प्रयच्छेद्दन्तां स्वप्वात तस्मिन्नवधाय प्रयच्छेत्क्रोधा स्मृ
दीः श्चानृतदाहीयान्दोषान्वर्जयेत् ॥२७॥२८॥
[illegible]वचनयुक्तौ वर्षाशरदं मैथुनं वर्जयेन्मिथुनीभू

यच्चनतयासहसर्वांरात्रींशयीतशयानश्चा
ध्यापनंवर्जयेन्नचतस्यांशय्यायामध्यापयेद्यस्यां
शयीत्तोनाविस्वगनुलेपनःस्यान्नसदानिशायां
२२ दारंप्रसक्तंकुर्वीतसन्निशावमज्जनमप्सुवर्जयेदस्तमिते
चस्नानंपालाशमासनंपादुकेदंतप्रक्षालनमितिच
वर्जयेन्नस्तुतिंचगुरोःसमक्षंयथासुस्नातमित्यानि २२
शायांजागरणमनध्यायोनिशायामन्यत्रधर्मोपदे
शाच्छिष्येभ्योमनसावास्वयमूर्ध्वमर्द्धरात्रादध्यायनं
नापरस्तत्रमुहूर्त्तायानध्यायइतिसंविज्ञोकाममघःश
यीतमनक्षुद्रानक्षुद्रचरितांश्चदेशांनसेवेतसभाः

समाजाण्श्च समाजं चेद्वच्छेत् दक्षिणीकृत्यापेयान्नग
रप्रवेशनानि च वर्जयेत् प्रश्नं च न विब्रूयादथाप्युदाह
रंति । मूत्रं तूलं वहन्ती दुर्वि । पक्षुः प्रजां पशूनायत्तनं
२४ हिनस्ति ॥ चर्मप्रहत्वादनकुमालनायरूदनूहमनसुख्युं
वा च प्रश्नमिति गार्दलं यानमारोहणे विषमारोहणा
वरोहणानि च वर्जयेत् बाहुभ्यां च नदीतरं नावां च सा
ण्नौकां मरुधारेतु यस्यै चक्रिमिरुत्पद्यते यथावरं वासः २४
सुवर्णं दत्वा पंचगव्येन स्नात्वा पीत्वा च स सद्योणशुध्यत इ
त्ति तृणछेदन लोष्टविमर्दन ष्ठीवनानि चाकारणात्यज्या
न्यसरिचक्षते यस्यान्यसरिचक्षते ॥ इत्याएकादशः पटलः
॥ हरिः ॐ ॥११॥

[OrderDescription]
,CREATED=08.01.20 11:44
,TRANSFERRED=2020/01/08 at 11:59:48
,PAGES=121
,TYPE=STD
,NAME=S0002481
,Book Name=M-2551-DHARAMPURAN
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF

FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF

FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF

FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF

FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF

FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF

FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF

FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,